

לקוטי תורה • שיר השירים • מאמר 19

להבין ענין הטעם למה שהאתדל"ע הבאה אחר האתעדל"ת...

להבין מדוע ההתעוררות מלמעלה
שבאה בעקבות ההתעוררות מלמטה

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל
אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/19

1

להבין ענין הטעם למה שהאדל"ע [שהאתערותא דלעילא] הבאה אחר האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] והוא

מ"ש ואשה כי תזריע תחלה אזי וילדה זכר שהיא בחי' האהבה רבה בנשמו' [בנשמות] מי לי בשמים כו' כדי להבין את הטעם לכך שהתעוררות מלמעלה שבאה לאחר ההתעוררות מלמטה — וזהו מה שכתוב: "ואשה כי תזריע תחלה", ואז "וילדה זכר" — היא בחינת האהבה רבה שבנשמות, "מי לי בשמים" וכו',

שלא ע"מ [על מנת] לקבל פרס כו' משא"כ התעוררות האהבה בנשמות הבאה מבחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שמאליו מלמעלה למטה שלא ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בתחלה והוא הנק' איש מזריע תחלה אזי אינו

שלא על מנת לקבל פרס וכו'; ואילו התעוררות האהבה שבנשמות הבאה מבחינת התעוררות מלמעלה שבאה מעצמה, מלמעלה למטה, בלי התעוררות מלמטה תחילה — וזהו הנקרא "איש מזריע תחילה" — אזי אין היא אלא

אלא וילדה נקבה שהוא בחי' אהבה זוטא ע"ד נשים דעתן קלות שהוא האהבה על מנת לקבל פרס לדבקה בו וליהנות מזיו כו' בבחי' לגרמיה כו' וכמבואר כ"ז [כל זה] בפ' תזריע בד"ה שוש תשיש.

"וילדה נקבה", שהיא בחינת אהבה זוטא, על דרך "נשים דעתן קלות": אהבה על מנת לקבל פרס, כדי לדבוק בו וליהנות מזיו כו', בבחינת אהבה לגרמיה וכו'. וכל זה מבואר בפרשת תזריע, בדיבור המתחיל "שוש תשיש".

2

וגם להבין הטעם למש"ל [למה שכתוב לעיל] בפ"י צאינה וראינה בנות ציון כו' בעטרה שלראות בעטרה

שעטרה לו אמו שהוא בחי' כתר אין צריך ללבושים משא"כ השגות הנשמות בגי' [בגן עדן] טעמי התורה וכן יש להבין את הטעם למה שנתבאר לעיל בפירוש "צאינה וראינה בנות ציון" וכו', "בעטרה": כדי לראות "בעטרה שעטרה לו אמו", שהיא בחינת כתר, אין צורך בלבושים; ואילו השגות הנשמות בגן עדן בטעמי התורה,

שהוא בחי' חכמה הוא דוקא ע"י הלבושים דלכאורה כלפי לייא הרי העטרה והכתר הוא בחי' גבוה יותר הרבה וא"כ אם בהתגלות הזיו אי"א בלי לבוש

שהיא בחינת חכמה, נעשות דווקא באמצעות הלבושים. לכאורה הדבר הפוך: הרי העטרה והכתר הם בחינה נעלית הרבה יותר; ואם כן, אם אי אפשר להשיג את גילוי הזיו בלי לבוש,

(ועמ"ש מענין לבושים אלו ע"פ ואברהם זקן בא בימים ובד"ה ועשית בגדי קדש) שבו ועל ידו יושג הזיו (ועיינו במה שנכתב בעניין לבושים אלה על הפסוק "ואברהם זקן בא בימים", ובמאמר המתחיל "ועשית בגדי קודש"), שבתוכם ועל ידם מושג הזיו,

כמו שא"א לראות אור גדול אלא ע"י הפסק זכוכית עדי"מ. איך בהתגלות הכתר נאמר צאינה מהלבושים וראינה בעטרה כו'.

כמו שעל דרך משל אי אפשר להביט באור גדול אלא באמצעות זכוכית החוצצת ביניהם — כיצד נאמר על גילוי הכתר: "צאינה" מן הלבושים "וראינה בעטרה" וכו'?

ויובן זה ע"ד המבואר בע"ח [בעץ חיים] בענין כללות ירידת החיות והמשכת השפע מאור א"ס ב"ה בכללות כל ההשתלשלות בכלל שיש ב' מיני השפעה.

והענין יובן על פי המבואר בעץ חיים בענין ירידת החיות בכלל והמשכת השפע מאור אין סוף ברוך הוא לכללות ההשתלשלות כולה: יש שני סוגי השפעה.

הא' הוא הבא ונמשך תמיד מלמעלה למטה אף גם שלא על ידי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] והעלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] רק נמשך מאליו מלמעלה מצד כי חפץ חסד הוא.

הראשונה היא ההשפעה שבאה ונמשכת תמיד מלמעלה למטה, גם בלי אתערותא דלתתא והעלאת מ"ן; אלא היא נמשכת מאליה מלמעלה, משום ש"חפץ חסד הוא".

3 וכמ"ש המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית. ובחי' ירידת השפעה זו עם היות שרש ירידתה הוא מצד עוצם רב טוב וחסד עליון שמאור א"ס ב"ה ממש עכ"ז [עם כל זה] אינו נמשך ויורד

כפי שנאמר: "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית". והשפעה זו יורדת, אף ששורש ירידתה הוא בעוצמת רוב הטוב והחסד העליון של אור אין סוף עצמו, ברוך הוא, בכל זאת אינה נמשכת ויורדת

אלא מבחינת חיצוניות ולא מבחי' פנימית האור ולכן ג"כ אינו מאיר ומתגלה בהם להיות בהם איזה שינוי ותוספת על מדרגתו

אלא מבחינת חיצוניות האור, ולא מבחינת פנימיותו. לכן גם אינו מאיר ומתגלה בהם באופן שיחול בהם שינוי כלשהו או תוספת על מדרגתם,

אלא רק לחדש הישנות שלא תחסר ולא תעדיף כו' (ע' [עיינ] בהקדמת מהר"ן [מהר"ר נתן שפירא] שפירא בפע"ח [בפרי עץ חיים] ולזה הם שואפים כו' ובענין זה אין להם חלק בתחתונים כלל כו'

אלא רק כדי לחדש את הקיים, שלא יחסר ולא יתווסף וכו'. (ראו בהקדמת רבי נתן שפירא לפרי עץ חיים: "ולזה הם שואפים וכו', ובענין זה אין להם חלק בתחתונים כלל וכו'");

אמנם יש עוד רב תועלת בעבודתנו כו' ויהיה תוספת כו' עד שלא יחשוב קצבתם כו' בערך התוספת
ההיא כו' והיינו המיוחס כו' ע"ש וזהו הבחינה השנית דכאן).

"אמנם יש עוד רב תועלת בעבודתנו וכו', ויהיה תוספת וכו', עד שלא יחשב שיעורם וכו' לעומת התוספת ההיא
וכו', והיינו המיוחס וכו'", ראו שם. וזו הבחינה השנייה הנזכרת כאן.)

והבחינה השנית הוא בחינת ההשפעה הבאה ונמשך מבחינת פנימית יותר מההשפעה הראשונה ויש
בזה מעלות ומדרגות אין קץ ועל ידי זה ההוספת אור יזככו העולמות זיכוך רב כו'

הבחינה השנייה היא ההשפעה שבאה ונמשכת מבחינה פנימית יותר מן ההשפעה הראשונה. יש בה דרגות ובחינות
אין סופיות, ובאמצעות תוספת אור זו יתעדנו העולמות עידון רב וכו',

לפי ערך האור והגילוי ובחי' השפעה פנימית זו הוא הבא ע"י העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] דוקא שהוא בחינת
הביטול וההעלאה מלמטה למעלה שאז דוקא יאיר ויומשך המשכה זו כו'

לפי מידת האור והגילוי. השפעה פנימית זו באה דווקא באמצעות העלאת מ"ן, שהיא בחינת ביטול ועלייה מלמטה
למעלה; ורק אז תאיר ותימשך המשכה זו וכו'.

(ושני בחי' אלו הוא מ"ש בסידור האריז"ל [האריז"ל זכרנו לברכה] בכוונת ק"ש [קריאת שמע] והוא בפע"ח [בפרי
עץ חיים] שער הק"ש [הקריאת שמע] פ"ו ופ"א [ופרק י"א] כי יש ב' מיני יחודים באו"א [באבא ואימא] האחדזיווג
פנימי דאו"א [דאבא ואימא] כו' וזה אינו תדיר רק ע"י עליות מ"ן [מ"ן נוקבין] דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא]

(שתי בחינות אלו הן מה שכתוב בסידור האריז"ל בכוונת קריאת שמע, וכן בפרי עץ חיים, שער קריאת שמע, פרקים
ו' וי"א: שיש שני מיני ייחודים באבא ואמא, הראשון הוא זיווג פנימי דאבא ואמא וכו', והוא אינו תדיר אלא נעשה
רק על ידי עליית מ"ן דז"א ונוקבא,

וזה נעשה על ידי תפלתנו ומצותינו כו'. וזיווג ב' הוא זיווג חיצוני דאו"א [דאבא ואימא] והוא רק לחיות
העולמות קיום הכרחי וזה אינו נפסק כי א"א להיות בלי חיות וזה נעשה מעצמו שלא על ידי מ"ן [מ"ן
נוקבין] דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא]

וזה נעשה על ידי תפלתנו ומצותינו וכו'. הזיווג השני הוא זיווג חיצוני דאבא ואמא, והוא נועד רק לחיות העולמות
ולקיומם ההכרחי. זיווג זה אינו נפסק, שהרי אי אפשר להתקיים בלי חיות; והוא נעשה מאליו, לא על ידי מ"ן דז"א
ונוקבא.

ולא על ידינו וכ"ה בע"ח [בעץ חיים] שער הזיווגים פ"א ובשער הנסירה רפ"ב ועמ"ש מענין זה בד"ה שוש אשיש בה' ועמ"ש בביאור על פסוק זכור את יום השבת לקדשו ועמ"ש במ"א ע"פ המאמר הזהר פי' פנחס)

ולא על ידינו. כך הוא גם בעץ חיים, שער הזיווגים, פרק א, ובשער הנסירה, תחילת פרק ב. וראו מה שנכתב בעניין זה במאמר המתחיל "שוש אשיש בה'", ומה שנכתב בביאור על הפסוק "זכור את יום השבת לקדשו", וכן מה שנכתב במקום אחר על מאמר הזהר בפרשת פנחס.

(דרמ"ט) ואעלת לגו טורא דחשוכא ומתמן ארחת מזונא כו'. והנה עפ"י [על פי זה] יובן ענין הנ"ל דאיש מזריע תחלה יולדת נקבה

(דף רמ"ט): "ונכנסה לתוך הר של חושך, ומשם הביאה מזון" כו'. לפי זה יובן העניין שהוזכר לעיל: כאשר "האיש מזריע תחילה, יולדת נקבה",

דהיינו כשההתעוררות בנש"י [בנשמות ישראל] נמשך מבחי' האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] הבאה מלמעלה מעצמו שעם היות ההתעוררות זו הוא ממקום ומדרגה גבוה שהרי סיבת המשכה זו הוא כי חפץ חסד הוא וכמו שהיה בבריאת העולם.

כלומר, כאשר ההתעוררות בנשמות ישראל נמשכת מן ההתעוררות מלמעלה שבאה מעצמה, אף שהתעוררות זו באה ממקום ומדרגה גבוהים, שכן סיבת המשכה היא "כי חפץ חסד הוא", כפי שהיה בבריאת העולם,

אמנם עכ"ז [עם כל זה] אינו נמשך ומאיר בהם אלא בבחינת חיצוניות (וכנ"ל שנקרא זיווג חיצוניות דא"א [דאבא ואימא]) וע"כ אף כשנמשך מזה הולדה והתפעלות בכנסת ישראל הוא רק בחינת יולדת נקבה שהוא קטנות האהבה.

אף על פי כן, היא נמשכת ומאירה בהן רק בבחינת חיצוניות (וכנזכר לעיל, שהיא נקראת זיווג חיצוניות דאבא ואימא). לכן, גם כאשר נמשכות ממנה הולדה והתעוררות של רגש בכנסת ישראל, אין זו אלא הבחינה של "יולדת נקבה", שהיא אהבה בקטנותה.

משא"כ בחי' האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] הבא מלמעלה למטה בנש"י [בנשמות ישראל] ע"י קדימת בחי' העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] בבחי' ביטול ואתעדל"ת [ואתערותא דלתתא] מלמטה למעלה דוקא והוא ענין אשה מזרעת תחלה

אבל לא כך הוא בבחינת ההתעוררות מלמעלה, הבאה מלמעלה למטה אל נשמות ישראל דווקא לאחר הקדמת העלאת מ"ן בביטול ואתערותא דלתתא מלמטה למעלה; וזהו ענין "אשה מזרעת תחילה":

אזי האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] **פועל להיות יולדת זכר שהוא בחינת אה בה רבה כו' לפי שאתעדל"ת**
[שאתערותא דלתתא] **זו נמשך מבחינת פנימית ונמשך להם ג"כ בבחי' פנימי וגילוי לפועל ולהוליד בהן**
אה"ר [אהבה רבה] **ופנימית הלב:**

אזי ההתערורות מלמעלה גורמת ל"יולדת זכר", שהיא בחינת אהבה רבה וכו', מפני שאתערותא דלתתא זו נמשכת מן הפנימיות, והיא נמשכת אליהם גם בבחינת פנימיות ובגילוי, כדי לפעול ולהוליד בהם אהבה רבה ופנימיות הלב.

4 ב ועתה יובן ג"כ ענין צאינה וראינה כו'. דהנה ההפרש שבין תורה למצות למטה הוא כי התורה הוא הביאור והשכל לפרש כל פרטי עניני המצות איך ומה לעשותם.

2. כעת יובן גם ענין "צאינה וראינה" וכו'. ההבדל בין תורה למצוות כפי שהן למטה הוא שהתורה היא הביאור וההבנה המפרטים את כל פרטי המצוות: כיצד ומה יש לעשות.

ונמצא שהתורה היא בחי' הפנימית והמצות הן בחינת חיצוניות ועכ"ז [ועם כל זה] **הרי גוף המצוה דוקא היא היא עצם רצונו ית' אע"פ** [אף על פי]

נמצא שהתורה היא בחינת הפנימיות, והמצוות הן בחינת החיצוניות. ואף על פי כן, דווקא גוף המצווה עצמו הוא רצונו ממש ית', אף על פי

שהוא רק חיצוניות ומעשה לבד והתורה אע"פ [אף על פי] **שהיא בחי' פנימית מ"מ הרי אינה רק הפירוש איך ומה תיעשה המצוה**

שהוא חיצוניות בלבד, מעשה לבדו; ואילו התורה, אף שהיא בחינת הפנימיות, אינה אלא הביאור כיצד ומה יש לעשות במצווה.

ונמצא המצוה הוא עיקר (ועמ"ש מזה בפי' בהעלותך בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב כו' ע"ש).

נמצא שהמצווה היא העיקר. (ועיינו במה שנכתב על כך בפרשת בהעלותך, במאמר המתחיל "ראיתי והנה מנורת זהב" וכו'; עיינו שם.)

ולכן אפילו בהמצוה עצמה גבי מצות חליצה שיש בה קרייה ומעשה איתא במשנה ככה יעשה כל דבר שהוא מעשה מעכב אבל קרייה לא מעכבא הרי המעשה הוא היסוד בכל דבר)

ולכן, אפילו בתוך המצווה עצמה, במצוות חליצה שיש בה קריאה ומעשה, נאמר במשנה: "ככה יעשה" — כל דבר שהוא מעשה מעכב, אבל הקריאה אינה מעכבת. הרי שהמעשה הוא היסוד בכל דבר.)

ולכן מצינו שהפליגו חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] בענין המעשה יותר כמאמר ללומדיהם לא נאמר אלא לעושיהם ולא המדרש הוא העיקר אלא המעשה.

ולכן מצאנו שחז"ל הפליגו בשבח המעשה, באומרים: "לא נאמר ללומדיהם אלא לעושיהם", וכן: "לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה".

ואעפ"כ [ואף על פי כן] מפני שהתורה היא בחינת [בחינת / בחינה] פנימית לכן מצד בחי' זו מצינו שהפליגו במעלתה יותר ממעלת המצות

ואף על פי כן, מפני שהתורה היא בחינת הפנימיות, מצאנו שמצד בחינה זו הפליגו במעלתה יותר ממעלת המצוות,

וכמו דאיתא בירושלמי פ"ק [פרק קמא] דפאה וחד אמר אפילו כל מצותיה של תורה אינן שוות לדבר אחד מן תורה ושניהם אמת.

כמו שנאמר בירושלמי, בפרק הראשון של פאה: "ואחד אמר: אפילו כל מצוותיה של תורה אינן שוות לדבר אחד מן התורה". ושניהם אמת.

דהנה כמו שהיא בתורה ומצות שלמטה כך הוא ג"כ למעלה במקורן ושרשן דהנה התורה נמשכה מבחינת חכמה עילאה

שהרי כפי שהתורה והמצוות הן למטה, כך הן גם למעלה, במקורן ובשרשן. התורה נמשכת מבחינת חכמה עילאה,

וכמאמר אורייתא מחכמה נפקת משא"כ המצות שרשם מבחינת כתר עליון וכנודע שלכן הם תרי"ג מצות ועם

וכמאמר "אורייתא מחכמה נפקת" — התורה יוצאת מחכמה; ואילו שורש המצוות הוא בבחינת כתר עליון. כידוע, משום כך יש תרי"ג מצוות, ויחד עם

ז' מצות דרבנן הם תרי"ך אותיות כתר שיש בו תרי"ך עמודי אור ע' [עיינן] בפרדס ש"ח פ"ג [פרק ג'] וידוע שהכתר הוא למעלה מעלה מהחכמה.

שבע מצוות דרבנן הן שש מאות ועשרים, כמניין תרי"ך, אותיות "כתר", שיש בו תרי"ך עמודי אור; ראו פרדס, שער ח, פרק ג. וידוע שכתר נעלה ביותר מן החכמה.

אך הנה הגם שהתורה מחכמה נפקת אין זה אלא יציאתה לידי גילוי עד למטה מטה בבחי' תורה הנגלית לנו אבל שרש ומקור התורה בבחינת פנימית טעמי התורה

אולם אף שהתורה יוצאת מחכמה, אין זה אלא יציאתה לגילוי, עד למטה מטה, בבחינת התורה הנגלית לנו. אבל שורש התורה ומקורה, בפנימיות טעמי התורה,

הנה שרשה הוא מבחי' ח"ס [חכמה סתימאה] דא"א שהוא בחינת חכמה שבכתר שנק' מוחא סתימאה שהוא סתום ונעלם שלמעלה מעלה מבחי' חכמה דאצילות ונק' שכל הנעלם מכל רעיון.

שורשה הוא בבחינת חכמה סתימאה דא"א, שהיא בחינת חכמה שבכתר ונקראת מוחא סתימאה — מוח נסתר, שהוא סתום ונעלם, ונעלה ביותר מבחינת חכמה דאצילות. היא נקראת "שכל הנעלם מכל רעיון".

5 וע"כ פנימית טעמי התורה לא נתגלו עכשיו כ"א לעתיד יתגלו וזהו ישקני מנשיקות פיהו שלעתיד

יהיה גילוי מו"ס [מוחא סתימאה] מה שעכשיו הוא סתים כו'

לכן הפנימיות של טעמי התורה לא התגלתה עכשיו, ורק לעתיד הם יתגלו. זהו [פירוש] "ישקני מנשיקות פיהו": לעתיד תהיה התגלות של מוחא סתימאה, שנסתרת עכשיו וכו'.

אך הארה מבחי' זו מתגלה לנשמות בגן עדן וזהו ענין לימוד התורה של הנשמות בגן עדן שהוא השגת פנימית טעמי התורה

עם זאת, הארה מבחינה זו מתגלה לנשמות בגן עדן. זהו ענין לימוד התורה של הנשמות בגן עדן — השגת הפנימיות של טעמי התורה.

ולכן אמרוז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו כי להיות הנשמה היא בחינת נברא ובע"ג [ובעלי גבול / ובעל גבול] א"א לה ליהנות ולהשיג בבחי' השגתה ממש בבחי' פנימית טעמי התורה

לכן אמרו חז"ל: "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו". מאחר שהנשמה היא נברא מוגבל, היא אינה יכולה ליהנות ולהשיג בכוחות עצמה, בהשגה ממשית משלה, את הפנימיות של טעמי התורה,

שהוא הארה מבחי' ח"ס [חכמה סתימאה] שהוא מבחינת פנימית הכתר היינו חכמה שבכתר אם לא ע"י שתלמודו בידו שהלימוד שלמד בבחי' הנגלות שבתורה מזה נעשה בחי' לבוש שבו

שהיא הארה מן החכמה הנסתרת, מן הפנימיות של כתר, כלומר חכמה שבכתר; אלא אם כן "תלמודו בידו": מן הלימוד שלמד בחלקיה הגלויים של התורה נעשה לו לבוש, וכו'

ועל ידו יוכל להשיג פנימית התורה ולכך נקרא התורה משל הקדמוני כמו שעל ידי המשל דוקא יוכלו לעמוד על הנמשל משא"כ בלא המשל והלבוש הוא בחי' סתימאה

ועל ידו היא יכולה להשיג את פנימיות התורה. לכן התורה נקראת "משלו של הקדמון": כשם שרק באמצעות משל אפשר להבין את הנמשל, ואילו בלי המשל והלבוש הדבר נשאר נסתר

ולא יוכל להשיג כלל ולכן נק' הנשמות בג"ע [בגן עדן] בנות ציון ע"ש [על שם] הלבושים שנעשה להם מהתורה ומצות כו'.

ואי אפשר להשיגו כלל. לכן הנשמות בגן עדן נקראות "בנות ציון", על שם הלבושים שנעשו להן מן התורה והמצוות וכו'.

אך הנה המצות שרשם הם מבחינת גלגלתא דא"א והוא הנקרא כתר שבכתר שהוא למעלה מבחינת מו"ס [מוחא סתימאה] שהוא חכמה שבכתר.

אולם שורש המצוות הוא בבחינת גלגלתא דאריך אנפין, הנקראת כתר שבכתר, והיא למעלה מבחינת מוחא סתימאה, שהיא חכמה שבכתר.

6 ולכן המצות והמעשה הוא העיקר והיסוד. ולכן צריך להיות גם כן מעשיו מרובים מחכמתו כמו שלמעלה גלגלתא חפ"א על מוחא.

לכן המצוות והמעשה הם העיקר והיסוד. משום כך גם מעשיו של אדם צריכים להיות מרובים מחכמתו, כשם שלמעלה "הגולגולת מכסה על המוח".

אבל עכ"ז [עם כל זה] הרי בחי' גלגלתא דא"א הוא בחי' חיצוניות הכתר עד"מ מבשרי אחזה הגלגלת היא אף על פי כן, בחינת הגולגולת של אריך אנפין היא החיצוניות של כתר. בדרך משל, על פי הפסוק "מבשרי אחזה": הגולגולת היא

רק עצם וחיצוניות והמוחין שבתוך הגלגלת הן בחינת פנימית לגבי הגלגלת וכנודע מחכמי הרופאים והניתוח שבג' חדרי המוח מלובש בהן בחינת פנימית המוחין שהן חכמה בינה ודעת

רק עצם וחיצוניות, ואילו המוחין שבתוך הגולגולת הם הפנימיות ביחס לגולגולת. כידוע מדברי הרופאים ומנתחת הגוף, בשלושת חדרי המוח מלובשת הבחינה הפנימית של המוחין, שהם חכמה, בינה ודעת.

ועל כן כאשר יהיה איזה קלקול בגשמיות המוח מתמעט בחי' פנימית שבמוח ההוא כמו ריבוי השכחה נמשך מקלקול המוח שבו תלוי הזכרון כו' משא"כ בעצם הגלגלת אין בו גילוי החיות ע"ד זה כלל וכלל.

לכן, כשנגרם נזק כלשהו למוח הגשמי, הבחינה הפנימית שבאותו מוח נחלשת. למשל, שכחה מרובה נובעת מפגיעה בחלק המוח שבו תלוי כוח הזיכרון וכו'. לעומת זאת, בעצם הגולגולת אין כלל גילוי של חיות באופן כזה.

7 ולכן ניקב קרום של מוח הוא טרפה במשהו ואינו יכול לחיות משא"כ בגלגלת. וכך הוא למעלה

שגלגלת דא"א הוא בחי' חיצונית הכתר

לכן, אם קרום המוח נוקב, הבהמה נעשית טרפה אפילו בנקב כלשהו ואינה יכולה לחיות, שלא כמו במקרה של הגולגולת. וכך גם למעלה: גלגלת דאריך אנפין היא החיצונית של כתר,

אבל המוחין הם בחינת פנימית ומו"ס [ומוחא סתימאה] הוא בחי' פנימית הכתר ולכן מצד בחי' זו התורה גבוה יותר ממצות

אבל המוחין הם הפנימיות, ומוחא סתימאה הוא הפנימיות של כתר. לכן, מבחינה זו התורה נעלית מן המצוות,

כמו שאין ערוך מהות העצם לגבי המוחין וזהו מאמר האומר שכל מצותיה של תורה אינן שוות לדבר אחד מן התורה כנ"ל.

כשם שאין ערוך בין מהות העצם לבין המוחין. וזהו מאמרו של מי שאומר שכל מצוות התורה אינן שקולות לדבר אחד מן התורה, כפי שהוזכר לעיל.

8 ואעפ"כ [ואף על פי כן] המעשה הוא העיקר. כי הנה הרי בחינת עצם הגלגלת עם היותה בחינה גשמיות

וחיצונית ממש עכ"ז [עם כל זה] הרי היא מקפת וסובבת על המוחין ומוכרח להיות ששרשו יותר נעלה מבחי' המוחין.

ובכל זאת, המעשה הוא העיקר. שכן עצם הגולגולת, אף שהיא גשמית וחיצונית ממש, מקיפה וסובבת את המוחין, ומכאן ששורשה חייב להיות נעלה יותר מבחינת המוחין.

והענין הוא כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער כ"ב ספ"ו וז"ל [וזה לשונו] כי הנה כמו שכתר אינו מכלל גופו דז"א

והענין הוא כפי שכתוב בעץ חיים, שער כ"ב, סוף פרק ו', ואלו דבריו: "כשם שכתר אינו חלק מגופו של ז"א,

רק בחינה מקפת עליו זולתו כך הוא באדם התחתון שהכתר שלו הוא אור רוחני מקיף עליו ואינו נגלה וניכר לעין כל

אלא הוא רק בחינה המקיפה אותו מבחוץ; כך הוא גם באדם התחתון: הכתר שלו הוא אור רוחני המקיף אותו, ואינו גלוי וניכר לעין כול;

אמנם החיצוניות שלו המתפשטים למטה הוא נגלה למטה והוא הגלגלת המקיף את המוחין של האדם עצמו עכ"ל [עד כאן לשונו] נמצא הגלגלת באדם עם היות מצד עצמה היא חיצוניות והמוחין הם הפנימית אבל החלקים החיצוניים שלו, המתפשטים למטה, מתגלים למטה, והם הגולגולת המקיפה את המוחין של האדם עצמו. עד כאן לשונו. נמצא שבאדם, אף שהגולגולת מצד עצמה היא החיצוניות והמוחין הם הפנימיות,

לכן בהם עיקר גילוי החיות עכ"ל [עם כל זה] הוא בחי' חיצוניות של המקיף הרוחני של האדם אשר אותו מקיף רוחני הוא גבוה למעלה מעלה מבחי' הפנימית של המוחין וכנודע שאין ערוך אור הפנימי לגבי האור מקיף.

ולכן עיקר גילוי החיות הוא במוחין, ובכל זאת [הגולגולת] היא החיצוניות של האור המקיף הרוחני של האדם, ואותו אור מקיף רוחני נעלה הרבה הרבה מבחינת הפנימיות של המוחין; וכידוע, אין ערך לאור הפנימי ביחס לאור המקיף.

9 והחיצוניות של המקיף זהו הגלגלת ולכן מצד זה היא גי' בחי' מקיף וסובב על המוחין.

והחיצוניות של המקיף היא הגולגולת; לכן גם מבחינה זו היא בחינת מקיף וסובב את המוחין.

אך מ"מ להיותה בעצמה רק החיצוניות לבד של אותו אור מקיף לכן המוחין אשר בהם מתגלה האור הפנימי

אך למרות זאת, מכיוון שהיא עצמה רק החיצוניות של אותו אור מקיף, הרי שהמוחין, שבהם מתגלה האור הפנימי, דהיינו חב"ד [חכמה בינה ודעת] בגילוי גמור הן מצד בחי' זו מעולים על הגלגלת ואע"פ [ואף על פי] ששרשה גבוה יותר הרי אותו השרש הוא אור מקיף שאינה מתגלה וא

כלומר, חכמה, בינה ודעת, המתגלות במלואן, נעלות מבחינה זו על הגולגולת. ואף ששרשה גבוה יותר, הרי אותו שורש הוא אור מקיף שאינו מתגלה ו

ינו נראה וניכר כלל לא כן האור המלוכש במוחין שהוא נראה ונגלה דהיינו השכל והבינה והדעת כו'.

אינו נראה או ניכר כלל; לא כן האור המלוכש במוחין, שנראה ומתגלה — כלומר, השכל, הבינה והדעת וכו'.

10 ונמצא מובן מזה שיש מעלה במוחין מה שאינה בגלגלת דהיינו שהם בחי' פנימית והגלגלת הוא

מכאן מובן שלמוחין יש מעלה שאין בגלגלות: הם הבחינה הפנימית, ואילו הגלגלות היא

רק בחי' חיצונית ויש מעלה בגלגלת למעלה מהמוחין להיותו בחי' החיצונית של אור המקיף הרוחני שלמעלה מעלה לאין קץ מפנימית המוחין.

רק הבחינה החיצונית; ולגלגלות יש מעלה על המוחין, שכן היא הבחינה החיצונית של האור המקיף הרוחני, הנעלה לאין קץ מן הבחינה הפנימית של המוחין.

11 והנמשל מכל הנ"ל יובן למעלה בענין שרש התורה והמצות שהתורה מחכמה דאצילות נפקת ושרשה

מחכמה שבכתר שהוא בחי' פנימית והמצות הן מבחינת גלגלתא

מן המשל כולו שלעיל יובן עניינם של שורשי התורה והמצוות למעלה: התורה יוצאת מחכמה של עולם האצילות, ושרשה בחכמה שבכתר, שהיא בחינת הפנימיות; ואילו המצוות הן מבחינת גלגלתא,

שהוא חיצונית הכתר וסובב ומקיף על המוחין אשר מצד היות החכמה בחי' פנימית וגלגלתא בחי' חיצונית לכן מצד מעלה זו הפליגו חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] בשבח התורה יותר מבמצות.

שהיא החיצונית של כתר, והיא סובבת ומקיפה את המוחין. מאחר שחכמה היא בחינת הפנימיות וגלגלתא היא בחינת החיצונית, משום מעלה זו הפליגו חז"ל בשבח התורה יותר מבשבח המצוות.

ואעפ"כ [ואף על פי כן] המעשה הוא העיקר כי הגלגלתא הוא חיצונית של בחינת המקיף הרוחני שלמעלה מעלה מבחינת פנימית המוחין [ועיי' בהרמ"ז [בהרב משה זכות] בפ' אמור] (דפ"ח סע"ב [סוף עמוד ב]) בפ"י דנגיד ונפיק כו' על הראש כו'

ואף על פי כן, המעשה הוא העיקר, שכן גלגלתא היא החיצונית של בחינת המקיף הרוחני, הנעלית לאין ערוך מבחינת הפנימיות של המוחין. [ועיי' בהרמ"ז על פרשת אמור] (דף פח, סוף ע"ב), בביאור "דנגיד ונפיק" וכו', "על הראש" וכו';

וז"ל [וזה לשונו] כי גם כתר אריך נחשב מעולם אי"ס כדרך כל כתר שמתייחס למה שלמעלה ממנו ועיקרו של אצילות מתחיל ממוחא סתימאה שהוא חכמה דאריך עכ"ל [עד כאן לשונו] וכמ"ש מזה בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר

וזה לשונו: "שהרי גם כתר של אריך נחשב לעולם אין סוף, כדרכו של כל כתר המתייחס למה שלמעלה ממנו; ועיקרה של אצילות מתחיל ממוחא סתימאה, שהיא החכמה של אריך". עד כאן לשונו. וכפי שנכתב על כך בביאור על [הפסוק] "כי ביום הזה יכפר".

נמצא גולגלתא שהיא החיצוניות של בחינת כתר אריך היינו כתר שבכתר הוא מה"ט [מהאי טעמא] גבוה מבחי' חכמה שבכתר עם היותו בחי' פנימית.

נמצא שגולגלתא, שהיא החיצוניות של כתר אריך, כלומר כתר שבכתר, גבוהה משום כך מבחינת חכמה שבכתר, אף שהיא בחינת הפנימיות.

12 ועד"ז נתבאר בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות ד"ה והנה התורה כו' ע"ש. ולכן הגולגלתא הוא ג"כ בחי' מקיף על מו"ס [מוחא סתימאה]. ג ובזה יובן ענין צאינה וראינה.

וכך נתבאר גם בביאור על הפסוק "יביאו לבוש מלכות", במאמר המתחיל "והנה התורה" וכו'; עיינו שם. לכן גם גולגלתא היא בחינה מקיפה על מוחא סתימאה. 3. ובכך יובן עניינה של "צאינה וראינה".

כי הנה עונג הנשמות בגן עדן הוא מהשגת סודות התורה שעסקו בעולם הזה כנגלה ששרש הארה זו מבחינת ח"ס [חכמה סתימאה]

כי הנה תענוג הנשמות בגן עדן נובע מהשגת סודות התורה, שבהם עסקו בעולם הזה בלימוד התורה הנגלית; ושורש הארה זו הוא מבחינת חכמה סתימאה,

שהוא בחי' פנימית ונמשך בהשתלשלות רבות עד שמתגלה ג"כ לנשמה בגן עדן בבחי' פנימית ממש שמשגיגים ונהנים ע"כ אי אפשר לנשמה בגן עדן להשיג ולהתענג

שהיא בחינת פנימיות, והיא נמשכת דרך שלבים רבים של השתלשלות, עד שהיא מתגלה גם לנשמה בגן עדן באופן פנימי ממש, כך שהנשמות משיגות אותה ונהנות ממנה. לכן אין הנשמה בגן עדן יכולה להשיג ולהתענג

מבחינת פנימית העונג ושכל הנעלם אם לא על ידי לבוש הנמשך מההלכות והמצוות שעסקו בעולם הזה וע"כ בעטרה שעטרה לו אמו כו' נאמר צאינה וראינה לצאת מבחינות הלבושים.

מהפנימיות של התענוג ושל השכל הנעלם אלא באמצעות לבוש הנמשך מן ההלכות והמצוות שבהן עסקו בעולם הזה. לכן על "בעטרה שעטרה לו אמו" וכו' נאמר "צאינה וראינה" — לצאת מבחינות הלבושים.

(ר"ל [רוצה לומר] אע"ג [אף על גב] דגולגלתא גבוה ממו"ס [ממוחא סתימאה] שהרי הוא בחינת כתר דאריך אך להיותה בחינת חיצוניות לכך יוכל לירד ולהתגלות למטה בלי לבוש משא"כ הפנימית וכנודע דחיצוניות העליון יורד למטה.

(כלומר, אף שגולגלתא גבוהה ממוחא סתימאה, שהרי היא בחינת כתר דאריך, מכל מקום, מכיוון שהיא בחינת חיצוניות, היא יכולה לרדת ולהתגלות למטה בלי לבוש, בשונה מהפנימיות; וכידוע, החיצוניות של העליון יורדת למטה).

ואע"ג [ואף על גב] שהוא חיצוניות מבחי' העליונה יותר הרי אדרבה כל הגבוה גבוה יותר יוכל לירד ולהתגלות למטה יותר והיינו ע"י חיצוניות שלו. וכענין מ"ש במ"א בפ"י אל עליון גומל חסדים טובים שנה"י [שנצח הוד יסוד] שרשן מהכתר

ואף שהיא החיצוניות של בחינה עליונה יותר, הרי אדרבה: ככל שהדרגה גבוהה יותר, כך היא יכולה לרדת ולהתגלות למטה יותר, וזאת באמצעות החיצוניות שלה. וכעין מה שנכתב במקום אחר בפירוש "אל עליון גומל חסדים טובים", ששורשן של נצח, הוד ויסוד הוא בכתר,

והיינו לפי שבחינת נה"י [נצח הוד יסוד] הם חיצוניות המשפיע היורד ומתגלה להמקבל וכח ירידה זו היינו מהכתר שלמעלה מהחכמה כו' ועמ"ש כה"ג [כהאי גוונא] בביאור ע"פ משה ידבר בענין תלת עלמין דנפקין מתיקונא קדמאה כו' ע"ש.

וזאת משום שבחינת נצח, הוד ויסוד היא החיצוניות של המשפיע, היורדת ומתגלה למקבל; וכוח ירידה זה נובע מן הכתר, שלמעלה מחכמה וכו'. ועיינו גם במה שנכתב על דרך זו בביאור על הפסוק "משה ידבר", בעניין שלושת העולמות היוצאים מתיקונא קדמאה וכו'; עיינו שם.

ולכן להיות וראינה בעטרה א"צ [אין צריך / אינו צריך] ללבושים כו'. ועוד והוא העיקר כי הנה פ"י וראינה הוא ע"ד מ"ש בביאור על פסוק חכלילי עינים בענין הסתכלות ז"א במצחא דא"א כי הראייה היא בחינת חיצוניות משא"כ שארי כחות

לכן, כדי לראות בעטרה אין צורך בלבושים וכו'. ועוד, וזהו העיקר: פירוש "וראינה" הוא על דרך מה שנכתב בביאור על הפסוק "חכלילי עיניים", בעניין הסתכלות ז"א במצחא דא"א, שכן הראייה היא בחינה חיצונית, בשונה משאר הכוחות,

כמו כח החכמה או כח המדות כו' והענין כי להיות מסתכל במצחא דא"א שעל ידי זה מקבל ש"ע [ש"ע] (370) נהורין כו' א"א כ"א על ידי עינים בחינות ראייה מבחוץ שאינו נכנס בפנים כו'

כמו כוח החכמה או כוח המדות וכו'. העניין הוא שכדי ש[ז"א] יביט במצחא דאריך אנפין, שבאמצעותו הוא מקבל ש"ע נהורין וכו', הדבר אפשרי רק באמצעות העיניים — בחינת ראייה מבחוץ, שאינה נכנסת פנימה וכו';

ע"ש והגם שהעינים הם גם כן מבחינת חכמה שהראייה היא מבחינת חכמה שלכך נק' החכמים עיני העדה. אלא שהעינים הם מבחינת נו"ה [נצח והוד] שבחכמה שנתלבשה בגשמיות.

עיינו שם. ואף שהעיניים הם הן מבחינת החכמה, שכן הראייה היא מבחינת החכמה, ולכן החכמים נקראים "עיני העדה", בכל זאת העיניים הן מבחינת נצח והוד שבחכמה, שהתלבשה בגשמיות.

מה שאין כן כח החכמה עצמה חב"ד [חכמה בינה ודעת] שבחכמה כו' ולכן להיות הגילוי בז"א מבחינות מצחא שהוא סיומא דכתר אריך א"א להיות הגילוי בפנימית ממש בחב"ד [בחכמה בינה ודעת] דז"א רק בבחינת עינים הסתכלות כו'.

לא כן כוח החכמה עצמה — חב"ד שבחכמה וכו'. לכן, מכיוון שהגילוי בז"א הוא מבחינת המצח, שהוא סיומו של כתר דאריך, הגילוי אינו יכול להיות פנימי ממש, בחב"ד דז"א, אלא רק בבחינת עיניים, הסתכלות וכו'.

ועד"ז יובן כאן בפ"י וראינה בעטרה שאין התגלות זו כמו התגלות שמבחינת חכמה עילאה שנמשך בבחי' שכל והשגה לנשמות שבג"ע [שבגן עדן] בחב"ד [בחכמה בינה ודעת] שלהן וע"כ צריך ללבוש כו' ועל דרך זו יובן כאן פירוש "וראינה בעטרה": גילוי זה אינו דומה לגילוי שמבחינת חכמה עילאה, הנמשכת כשכל והשגה לנשמות שבגן עדן, אל החב"ד שלהן, ולכן היא זקוקה ללבוש וכו';

אבל גילוי שמבחי' זו לא ניתן ליהנות בו בהשגה כי הוא למעלה מכח ההשגה רק הגילוי בבחי' וראינה בעטרה בבחינת ראייה בעלמא ע"ד הנ"ל וע"כ א"צ [אין צריך / אינו צריך] ללבוש כו' אבל הגילוי שמבחינה זו לא ניתן כדי ליהנות ממנו באמצעות השגה, שכן הוא למעלה מכוח ההשגה; אלא הגילוי הוא בבחינת "וראינה בעטרה", כראייה בלבד, על דרך הנ"ל, ולכן אינו זקוק ללבוש וכו'.

ועיין מ"ש עוד מענין הסתכלות וראייה בד"ה ואתחנן אל ה' בפ"י ואראה את הארץ כו' ועי"ל [ועוד יש לומר] בזה ע"ד מ"ש במ"א בענין ג' בחינות מזון לבוש בית שהם ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע ומה שלמעלה מסוכ"ע

ועיינו עוד במה שנכתב בענין הסתכלות וראייה בד"ה ואתחנן אל ה', בפירוש "ואראה את הארץ" וכו'. ועוד אפשר לבאר זאת על פי מה שנכתב במקום אחר בענין שלוש הבחינות של מזון, לבוש ובית, שהן ממלא כל עלמין, סוכב כל עלמין ומה שלמעלה מסוכב כל עלמין.

והנה כמו"כ [כמו כן] באדם מזון הוא א"פ [אור פנימי] בחינת תורה לוכ לחמו בלחמי ולבושים נעשה ממעשה המצות ועל ידי לבושים אלו יוכל ליהנות ולקבל הארה מבחינת לבוש העליון של הקב"ה בחינת סוכ"ע.

וכך גם באדם: המזון הוא אור פנימי, בחינת התורה, [כמו שנאמר] "לכו לחמו בלחמי"; והלבושים נעשים ממעשה המצוות, ובאמצעות לבושים אלה הוא יכול ליהנות ולקבל הארה מבחינת הלבוש העליון של הקדוש ברוך הוא, בחינת סוכב כל עלמין.

אך בחינת בעטרה שעטרה כו' הוא מה שלמעלה מבחי' סוכ"ע וא"כ הוא למעלה גם מבחי' לבוש מלכות של הקב"ה כ"א בחי' כתר מלכות בחי' מקיף למקיף.

אבל בחינת "בעטרה שעטרה לו אמו" וכו' היא מה שלמעלה מבחינת סובב כל עלמין; ואם כן, היא למעלה גם מבחינת לבוש המלכות של הקדוש ברוך הוא, אלא היא בחינת כתר מלכות, בחינת מקיף למקיף.

וכיון שהוא למעלה משרש הלבושים א"כ לא שייך להיות וראינה בעטרה על ידי הלבושים. ולכן נאמר צאינה מהלבושים וראינה בעטרה כו'.

ומכיוון שהוא למעלה משורש הלבושים, אין שייך "לראות את העטרה" באמצעות הלבושים. לכן נאמר: "צאו" מן הלבושים "וראו את העטרה" וכו'.

ואפ"ל [ואפשר לומר] פ"י צאינה ע"ד מ"ש במ"א בפ"י ובני ישראל יוצאים ביד רמה שיוצאים מן הכלי וגבול והוא בחינת נשיאת נפש לקיים מ"ש אליך ה' נפשי אשא והוא בחינת תשובה עילאה כו'

אפשר לפרש את משמעות "צאו" על דרך מה שנאמר במקום אחר בפירוש הפסוק "ובני ישראל יוצאים ביד רמה": הם יוצאים מן הכלי והגבול. זו בחינת נשיאת הנפש, כדי לקיים את הכתוב "אליך ה' נפשי אשא", והיא בחינת תשובה עילאה וכו',

שהיא למעלה מהלבושים הנעשים על ידי מעשה המצות כנודע ועמ"ש סד"ה עד דלא ידעי בין כו' וסד"ה כי כארץ תוציא צמחה וסד"ה השמים כסאי גבי איזה בית אשר תבנו לי)

שהיא למעלה מן הלבושים הנעשים על ידי קיום המצוות, כידוע. ועיינו במה שנכתב בסוף המאמר הפותח במילים "עד דלא ידע בין" וכו', בסוף המאמר הפותח במילים "כי כארץ תוציא צמחה", ובסוף המאמר הפותח במילים "השמים כסאי", בעניין "איזה בית אשר תבנו לי")

והנה בחינת העטרה וכתר הנ"ל הוא אשר הנשמות דווקא ממשיכים על ידי בחינת הביטול רצון בקיום המצות מעשיות

והנה בחינת העטרה והכתר האמורים לעיל היא בחינה שהנשמות דווקא ממשיכות באמצעות ביטול הרצון בקיום המצוות המעשיות.

ועל זה נאמר בעטרה שעטרה לו אמו שהוא מקור הנשמות שנקרא אמו ועמ"ש סד"ה יביאו לבוש מלכות אך

ועל כך נאמר "בעטרה שעטרה לו אמו": "אמו" היא מקור הנשמות, הנקרא "אמו". ועיינו במה שנכתב בסוף המאמר הפותח במילים "יביאו לבוש מלכות". אך

הנה לא שהנשמות הם העושים מחדש ממש את העטרה הנ"ל כי הרי מבואר למעלה ששרש העטרה הנ"ל הוא בבחי' גלגלתא דא"א ששרשו מבחינת המקיף דסובב כל עלמין ולא שנמשכת מבחינת אימא לבד

אין פירוש הדבר שהנשמות הן שיוצרות מחדש ממש את העטרה האמורה לעיל, שהרי התבאר למעלה ששרש העטרה הוא בבחינת גלגלתא דא"א, ששרשה בבחינת המקיף של סובב כל עלמין, ולא שהיא נמשכת מבחינת אימא בלבד;

אלא רק בחינת המשכת העטרה להיות כתר ומקיף על ראשו שהן י"ס [י' ספירות] דאצילות כו' הוא אשר תלוי בהנשמות שהן ממשיכין להיות ניתן הכתר מלכות בראשו.

אלא רק המשכת העטרה, כדי שתהיה כתר ומקיף על ראשו — שהן עשר ספירות דאצילות וכו' — תלויה בנשמות. הן ממשיכות אותה, כך שכתר המלכות יונח על ראשו.

ע"ד דוגמא מנוהג שבעולם הכתר והעטרה שנותנים על ראש המלך בשר ודם בעת שמכתירים אותו שהנה הכתר והעטרה זו הרי מכבר ומקודם היתה עשויה על ידי הבעל מלאכה היודע לעשותה.

על דרך משל מן הנוהג בעולם: הכתר והעטרה שמניחים על ראשו של מלך בשר ודם בשעה שמכתירים אותו. הרי כתר ועטרה אלה כבר נעשו זמן רב קודם לכן בידי בעל המלאכה המיומן ביצירתם.

כ"א ענין שמעטרים אותו הוא נתינתה על ראש המלך וכמ"ש ואשר ניתן כתר מלכות בראשו.

אלא, ענין הכתרתו הוא הנחת הכתר על ראש המלך, כמו שנאמר: "ועל ראשו הונח כתר מלכות".

וכך הוא עד"מ למעלה פירוש וענין בעטרה שעטרה לו אמו. שהמשיכו העטרה והכתר כביכול מא"א [מאריך אנפין] להיות נמשך על י"ס [י' ספירות] דאצילות כו'

כך הוא גם למעלה, בדרך משל. משמעות הענין של "בעטרה שעטרה לו אמו" היא שהמשיכו את העטרה והכתר, כביכול, מאריך אנפין, כדי שיימשכו על עשר הספירות של אצילות וכו',

ע"ס [עשר ספירות] דז"א (ועמ"ש בפרשה במדבר סיני בביאור ע"פ שאו וגוי לגולגלתם מענין המשכת הכתר לז"א בשבועות וע' במק"מ [במקדש מלך] פ' אחרי) (בדף ס"ו ע"ב) גבי בעטרה שעטרה לו אמו מ"ש בשם ספר עמק המלך:

על עשר הספירות של ז"א. (וראו מה שנכתב בפרשת במדבר סיני, בביאור על הפסוק "שאו וגוי לגולגלותם", בענין המשכת הכתר לז"א בשבועות; וראו גם במקדש מלך, פרשת אחרי) (בדף ס"ו ע"ב), על "בעטרה שעטרה לו אמו", את מה שכתב בשם הספר עמק המלך:

13 ד וזהו ענין ומדבר מתנה. ומבואר למעלה הענין כי הגם כי זאת התורה אדם שהתורה היא בחינת

אדם דאורייתא מחכמה נפקת מ"מ היינו בבחינת יציאתה מהעלם אל הגילוי

4. וזהו ענין "ומדבר מתנה". הענין התבאר למעלה: אף ש"זאת התורה אדם" — התורה היא בחינת אדם, שהרי "אורייתא מחכמה נפקת", כלומר, התורה יוצאת מחכמה — הרי זה כפי שהיא יוצאת מן ההעלם אל הגילוי;

אבל שרשה ויסודתה העליון שממנו לוקחה כתיב ומדבר מתנה מדבר הוא בחי' עליונה למעלה מבחי' אדם

אבל על שורשה ויסודה העליון, שממנו נלקחה, נאמר "ומדבר מתנה". המדבר הוא בחינה עליונה, למעלה מבחינת "אדם",

כי במדבר כתיב אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם כו' שהוא למעלה מעלה מבחינת אדם העליון שעל הכסא ומשם נמשך להיות בחי' כתר על הראש ומוחין.

כי על המדבר נאמר "אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם" וכו'; הוא למעלה מעלה מבחינת "אדם העליון שעל הכיסא", ומשם נמשכים הכתר שעל הראש והמוחין.

14 וזהו ענין בעטרה שעטרה לו כו'. והענין ע"ד מ"ש בספרא דצניעותא רפ"ב ביקירותא ההיא כתיב לא

עבר בה איש

וזהו ענין "בעטרה שעטרה לו" וכו'. והענין הוא על דרך מה שכתוב בספרא דצניעותא, בתחילת פרק ב: "באותה יקרות כתוב: לא עבר בה איש

ולא ישב אדם שם לבר הוא ובז"ה [ובזהר הרקיע] בשם האריז"ל [האריז"ל זכרנו לברכה] כ' [כתב] וז"ל [וזה לשונו] פ"י אדם הוא בז"א ולא בא"א ואף בז"א אינו נקרא אדם

ולא ישב אדם שם" — מחוץ לו. ובזהר הרקיע כתב בשם האריז"ל, ואלה דבריו: "הפירוש הוא ש'אדם' הוא בז"א ולא בא"א; וגם בז"א הוא אינו נקרא 'אדם'

אלא מהחוטם ואילך כמ"ש באד"ר [באדרא רבא] [דקל"ו ע"ב] עכ"ל [עד כאן לשונו] ובאד"ר [ובאדרא רבא] שם כ' [כתב] דבחינת מצחא דא"ק [דאדם קדמון] הוא מבחינת כי לא אדם הוא כו' ע"ש

אלא מן האף ואילך, כפי שכתוב באדרא רבא (דף קלו, ע"ב). עד כאן לשונו. ובאדרא רבא שם כתוב שבחינת המצחא דא"ק היא מבחינת "כי לא אדם הוא" וכו'; עיין שם.

והענין דהנה השתלשלות ע"ס [עשר ספירות] דאצילות הבאים בבחינת ק' קוין חח"ן [חכמה חסד נצח] מימין בג"ה [בינה גבורה הוד] משמאל דת"י [דעת תפארת יסוד] באמצע הוא הנקרא פרצוף האדם למעלה ועל זה נאמר והענין הוא שהשתלשלות עשר הספירות דאצילות, הבאות בצורת שלושה קווים — חח"ן מימין, בג"ה משמאל, דת"י באמצע — היא הנקראת למעלה פרצוף "אדם". ועל כך נאמר:

ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם מה שאין כן בבחי' כתר שהוא למעלה עדיין מבחי' התחלקות והשתלשלות ולא מכל אינון מדות איהו כלל נאמר בו

"ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם". לא כך הוא בבחינת כתר, שהיא עדיין למעלה מהתחלקות והשתלשלות, ו"לאו מכל אינון מדות איהו כלל", עליה נאמר:

כי לא אדם הוא להנחם ועמ"ש מזה במ"א ע"פ זכור את יום השבת ולכן נאמר שבחי' מצחא שהוא כלי לגילוי הרצון הוא בחינת שלמעלה מבחינת אדם

"כי לא אדם הוא להנחם". ועיין במה שנתבאר על כך במקום אחר, על הפסוק "זכור את יום השבת". לכן נאמר שבחינת המצחא, שהיא כלי לגילוי הרצון, היא בחינה שלמעלה מבחינת "אדם".

ויוכן ע"ד דוגמא באדם התחתון הנה עיקר פרצוף האדם הוא מן החוטם ואילך למטה שלכך ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שאין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם (כמ"ש במשנה סוף מסכת יבמות).

והדבר יובן על דרך משל באדם התחתון: עיקר פרצוף האדם הוא מן האף ולמטה. לכן אמרו חז"ל שאין מעידים אלא על פרצוף פנים עם החוטם (כפי שכתוב במשנה בסוף מסכת יבמות).

והענין הוא כי מן החוטם ולמטה נמשך האור והחיות בבחינת התחלקות המדרגות והתכללותן שזהו עיקר בחינת אדם

והענין הוא שמן האף ולמטה נמשכים האור והחיות באופן של התחלקות המדרגות והתכללותן זו בזו, וזהו עיקר בחינת "אדם",

כמו שני נקבי החוטם תרין עיינין תרין אודנין תרין ידין וגופא תרין רגלין כו' שהן בחי' הכלים לבחי' רוחניות החיות פנימי הבא בהתחלקות מעשר כחות חב"ד [חכמה בינה ודעת]

כגון שני הנחיריים, שתי העיניים, שתי האוזניים, שתי הידיים והגוף, שתי הרגליים וכו' — שהם בחינת כלים לחיות הרוחנית הפנימית, הבאה בחלוקה לפי עשר הכוחות: חכמה, בינה ודעת,

חג"ת [חסד גבורה תפארת] **נהי"ם** [נצח הוד יסוד מלכות] והן הן תרין עיינין הם כלים לבחיי גילוי האור מהחכמה שהחכמים נקראים עיני העדה ומתחלק לתרין עיינין לקו הימין וקו השמאל וכן עד"ז תרין אודנין מבחינת בינה.

חסד, גבורה ותפארת, נצח, הוד, יסוד ומלכות. ואלה הם בדיוק: שתי העיניים הן כלים לגילוי האור מן החכמה, שהרי החכמים נקראים "עיני העדה"; והאור מתחלק לשתי העיניים, לקו הימין ולקו השמאל. וכך גם שתי האוזניים הן מבחינת הבינה.

15 ודרועא ימינא הוא בחי חסד. דרועא שמאלא בחינת גבורה. נו"ה [נצח והוד] **תרין שוקין כו' שכולם הם בבחינת התחלקות כל אחד בכלי בפ"ע** [בפני עצמו] **וגם בבחינת התכללות**

הזרוע הימנית היא בחינת חסד, והזרוע השמאלית — בחינת גבורה; נצח והוד הם שתי הירכיים וכו'. כל אלה נתונים במצב של התחלקות: לכל אחד מהם כלי משלו, ועם זאת הם גם כלולים זה בזה,

דהיינו התקשרות והתחברות כל האברים זל"ז [זה לזה] ע"י גידין ועורקין כו' וזהו בחי התיקון וע"כ בבחי' זו יש ריבוי שינויים פעמים התכללות בענין שהחסד גובר ופעמים להיפוך

כלומר, כל האיברים קשורים ומחוברים זה לזה באמצעות גידים ועורקים וכו'. זוהי בחינת התיקון. לכן בבחינה זו יש שינויים רבים: לעיתים החסד גובר במסגרת ההתכללות, ולעיתים להפך;

וכן בשאר הכוחות ולפי שינויי אופן ההתכללות בפנימיות הכוחות כך יהי' [יהיה] השינוי ניכר בחיצוניות בפרצוף פנים שלפעמים יאדימו פניו ופעמים ילכין.

וכך גם בשאר הכוחות. בהתאם לשינויים באופן ההתכללות בפנימיות הכוחות, ניכר השינוי גם בחיצוניות, בפרצוף הפנים: לפעמים פניו מאדימות ולפעמים הן מחווירות.

וע"כ בפנים דוקא ניכר שינוי פרצוף אדם זה מחבירו שאין אחד דומה לחבירו כו' ע' [עין] במשנה ספ"ד [סוף פרק ד'] **דסנהדרין**.

לכן דווקא בפנים ניכר ההבדל בין תווי פניו של אדם אחד לאלה של חברו, שהרי אין אדם הדומה לחברו וכו'; ראו במשנה, סוף פרק ד בסנהדרין.

משא"כ בחינת מצחא נקרא כי לא אדם הוא (אף על גב דבכרייתא ביכמות שם איתא פרצוף פנים ולא פדחת אין מעידין כו')

לעומת זאת, בחינת המצח נקראת "כי לא אדם הוא". (אף שבכרייתא ביכמות שם נאמר: "פרצוף פנים ולא פדחת — אין מעידין" וכו',

הרי שההכרה תלויה גם כן במצח היינו כמ"ש התוס' [התוספות] רפ"ח דבכורות שיש דבר באדם שמכירים על ידו את הפנים והיינו פדחת שנקרא הכרת פניהם שבו ועל ידו מכירים את הפנים.

ומכאן שההכרה תלויה גם במצח; כלומר, כפי שכתבו התוספות בתחילת פרק ח בבכורות, יש באדם דבר שבאמצעותו מכירים את הפנים, והוא המצח, הנקרא "הכרת פניהם", שבו ועל ידו מכירים את הפנים.

אבל ודאי שאינו מגוף הפנים ובקה"ע [ובקרבן העדה] בירושלמי ביבמות שם ר"ל [רוצה לומר] דהמשנה והברייתא פליגי והניח בצ"ע [בצריך עיון]. אבל זהו נגד הגמרא שלנו ביבמות שם דהברייתא והמשנה עולה בקנה אחד וכדמייתי גם כן עובדא דאבא בר מניומי כו'

אבל ודאי שאין הוא חלק מהפנים עצמן. ובקרבן העדה על הירושלמי ביבמות שם נראה שהוא מתכוון לומר שהמשנה והברייתא חולקות, והוא השאיר את הדבר בצריך עיון. אולם פירוש זה מנוגד לגמרא שלנו ביבמות שם, שבה הברייתא והמשנה עולות בקנה אחד, כפי שמובא שם גם המעשה באבא בר מניומי וכו',

ונגד הש"ס [הששה סדרים] דבכורות שם ונגד כל הפוסקים ואעפ"כ [ואף על פי כן] אין מכ"ז [מכל זה] שום סתירה למ"ש בזהר והאריז"ל [והאריז"ל זכרנו לברכה] דכוונת הזהר היינו רק שאינו מכלל פרצוף פנים ולכן נקי כי לא אדם הוא אבל מ"מ על ידו מכירים את הפנים)

וגם מנוגד לש"ס בבכורות שם ולכל הפוסקים. ואף על פי כן, אין בכל זה סתירה לדברי הזוהר והאריז"ל: כוונת הזוהר היא רק שהמצח אינו מכלל פרצוף הפנים, ולכן הוא נקרא "כי לא אדם הוא"; ובכל זאת מכירים את הפנים באמצעותו.)

ששם אין התחלקות עדיין לבי' בחי' כמו תרין עינין כו' והיינו לפי שהמצח הוא הכלי לבחי' הרצון שלמעלה מהחכמה וכמ"ש והיה על מצחו תמיד לרצון (כמ"ש בד"ה ועשית ציץ כו')

שם עדיין אין חלוקה לשתי בחינות, כמו שתי העיניים וכו'. הסיבה לכך היא שהמצח הוא הכלי לבחינת הרצון, שלמעלה מחכמה, כמו שכתוב: "והיה על מצחו תמיד לרצון" (כמו שכתוב במאמר המתחיל "ועשית ציץ" וכו').

והוא בחי' הנקי רעוא דכל רעוין שהוא למעלה עדיין מהתחלקות ע"ד לית שמאלא בהאי עתיקא.

זוהי הבחינה הנקראת "רצון כל הרצונות", שעדיין היא למעלה מחלוקה, בדומה ל"לית שמאלא בהאי עתיקא" — אין שמאל בעתיק זה.

והגם שעיקר בחי' זו הוא במצחא דא"א מ"מ גם במצחא דז"א מאיר בחי' זו שהמצח הוא הרצון ע"ד גלגלתא דחפיא על מוחא כו'

אף שעיקרה של בחינה זו הוא במצחא דא"א, בכל זאת היא מאירה גם במצחא דז"א, שהרי המצח הוא הרצון, בדומה ל"גלגלתא דחפיא על מוחא" וכו'.

ולכן בבחי' זו נאמר כי לא אדם הוא להנחם שאין שייך שם שינויים כמו בבחי' אדם ששם יש שינויים פעמים החסד גובר ופעמים להפך משא"כ בבחינת מצח הרצון כו' וכמ"ש אני הוי' לא שנית.

לכן נאמר על בחינה זו: "כי לא אדם הוא להנחם" — אין שייכים בה שינויים, כפי שהם שייכים בבחינת "אדם", שבה יש שינויים: לעיתים החסד גובר ולעיתים להפך. לא כך הוא בבחינת מצח הרצון וכו', וכמו שכתוב: "אני הוי' לא שנית".

16 וע"כ גם באדם למטה המצח הוא תמיד במדרגה א' ואין ניכר בו שינויים כמו בפנים.

לכן גם אצל האדם שלמטה המצח נמצא תמיד באותה מדרגה, ואין ניכרים בו שינויים כפי שהם ניכרים בפנים.

ולכן נק' בחי' מצחא מדבר בארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם שהוא למעלה מבחי' אדם ונקרא מדבר

לכן בחינת המצח נקראת "מדבר... ארץ אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם", משום שהיא למעלה מבחינת אדם; והיא נקראת "מדבר".

כמו המדבר שאין בו זריעה וצמיחה כך בבחי' זו אין שייך זריעה וצמיחה שהן שינויים קטנות וגדלות וע"כ המצח הוא פנוי מהשערות ואינן צומחים בו שערות.

כמו שבמדבר אין זריעה וצמיחה, כך בבחינה זו אין שייכות לזריעה ולצמיחה — שהן שינויים של קטנות וגדלות. לכן המצח פנוי משערות, ושערות אינן צומחות בו.

ולכן התורה שנמשך מבחי' רצון העליון רעוא דכל רעוין דא"א. נאמר בה ומדבר מתנה אלא שהתגלותה הוא בבחינה אדם כנ"ל (ועיין באדר"ז [באדרא זוטא] דף רפ"ח ע"ב מענין מצחא ובע"ח [ובעץ חיים] שער א"א פי"ד [פרק י"ד / פרשה י"ד]).

לכן על התורה, הנמשכת מבחינת הרצון העליון, רעוא דכל רעוין של אריך אנפין, נאמר "ומדבר מתנה"; אלא שהיא מתגלה בבחינת אדם, כנזכר לעיל. (ועיינו באדרא זוטא, דף רפ"ח ע"ב, בענין המצח, ובעץ חיים, שער אריך אנפין, פרק י"ד.)

וכמ"כ [וכמו כן] יובן בעבודת ה' בכל נש"י [נשמות ישראל] שנקראי' [שנקראים] גם כן בשם אדם וכמ"ש נעשה אדם בצלמנו כו'. אדם אתם.

וכך יובן גם בעבודת ה' של כל נשמות ישראל, הנקראות אף הן בשם "אדם", כמו שכתוב "נעשה אדם בצלמנו" וכו', [ו] "אתם אדם".

ולכן כמו שבבחינת אדם העליון יש גם כן בחינת א' שנקרא כי לא אדם הוא וזהו מבחינת מצחא ולמעלה כנ"ל בשם האדרא והאריז"ל [והאריז"ל זכרוננו לברכה].

לכן, כשם שבבחינת האדם העליון יש גם בחינה הנקראת "כי לא אדם הוא", והיא מבחינת המצח ולמעלה, כנזכר לעיל בשם האדרא והאריז"ל,

כך הוא ג"כ בהנשמה כי בחינת אדם הן עשר ספ"י [ספירה / ספירות] שבנפש האלקית שהיא כלולה מע"ס [מעשר ספירות] היינו הביטול וההשגה דחוי"ב [דחכמה ובינה] ואהוי"ר [ואהבה ויראה] ושאר מדות שבלב.

כך גם בנשמה. בחינת אדם היא עשר הספירות שבנפש האלקית, הכלולה מעשר ספירות: הביטול וההשגה של חכמה ובינה, אהבה ויראה ושאר המדות שבלב.

17 והנה יש בהן שינויים רב ים לפעמים הן בקטנות ולפעמים הן בגדלות. וכן בבחינת התשובה ולב נשבר לפעמים הוא מעומקא דליבא ולפעמים שאין הלב נשבר כו'

והנה, יש בהם שינויים רבים: לפעמים הם בקטנות ולפעמים בגדלות. כך גם בתשובה ובלב נשבר: לפעמים הלב נשבר מעומק הלב, ולפעמים אינו נשבר וכו',

ולא סליק ביה נהורא דנשמתא בזמן ההוא מצד גשמיות הגוף וחומריותו שנעשה מסך מבדיל כו' והוא ו"אור הנשמה אינו עולה בו" באותו זמן, בגלל הגשמיות והחומריות של הגוף, שנעשה מסך מבדיל וכו'. וזה

כמו עד"מ השינויים שנמצא בגשמיות בפרצוף פנים של האדם מאודם ללובן כו' (ועמ"ש בפ"י ורחל היתה יפת תאר בד"ה אם לא תדעי לך היפה בנשים כו').

כמו, למשל, השינויים הגשמיים בפניו של אדם, מאדמומיות לחיוורון וכו'. (ועיינו במה שכתוב על פירוש "ורחל היתה יפת תואר", במאמר המתחיל "אם לא תדעי לך היפה בנשים" וכו').

אמנם יש בהנשמה עוד בחינה שלמעלה מעשר כחות הנ"ל שראשיתן חו"ב [חכמה ובינה] כו' והוא בחי' הביטול ומס"נ [ומסירות נפש] בבחי' עצמיות הרצון שלמעלה מהשכל כנודע דאית רצון ואית רצון כו' אולם יש בהנשמה בחינה נוספת, שלמעלה מעשר הכוחות שזכרו לעיל, שראשיתם בחכמה ובבינה וכו': בחינת הביטול ומסירות הנפש שבעצם הרצון, שלמעלה מן השכל. כידוע, יש רצון ויש רצון וכו', וכמ"ש ע"פ ויקהל משה והיינו דרצון זה שרשו מבחינת רצון העליון שלמעלה מהשכל המושג ולכן נקרא ישראל לי ראש.

כמו שכתוב על הפסוק "ויקהל משה". כלומר, שורש הרצון הזה הוא בבחינת הרצון העליון, שלמעלה מן השכל המושג; ולכן ישראל נקראים "לי ראש".

ראש היינו בחי' גלגלתא דחפ"א על מוחא ועמ"ש בפ' שלח בד"ה אני כו' אשר הוצאתי אתכם מאמ"צ [מארץ מצרים] כו'

"ראש" היינו בחינת גלגלתא החופפת על המוח. ועיינו במה שכתוב בפרשת שלח, במאמר המתחיל "אני... אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים" וכו',

ועמ"ש בד"ה ראה אנכי נותן ובבחי' זו אין שייך שינויים כלל וכדכתיב וגם נצח ישראל לא ישקר כו' כי לא אדם הוא כו'

ועיינו במה שכתוב במאמר המתחיל "ראה אנכי נותן". בבחינה זו אין שייכים שינויים כלל, ככתוב: "וגם נצח ישראל לא ישקר" וכו', "כי לא אדם הוא" וכו'.

נצח ומצח הכל בחי' אחת ועיין בסש"ב [בספר של בינונים] פרק י"ט ובחי' זו מעורר למעלה ג"כ בבחי' כתר ומקיף דאצילות והנה שם כחשכה כאורה ממש.

נצח ומצח הם בחינה אחת. ועיינו בספר של בינונים, פרק י"ט. בחינה זו מעוררת גם למעלה את בחינת כתר ואת האור המקיף של אצילות, ושם "כחשכה כאורה" ממש.

וע"כ הזדונוות נהפכים לזכיות ממש (ועמ"ש בביאור ע"פ וקבל היהודים וקבל לשון יחיד כו' ע"ש): ולכן הזדונוות נהפכים ממש לזכויות. (ועיינו במה שנכתב בביאור על [הפסוק] "וקיבל היהודים", שבו "וקיבל" מופיע בלשון יחיד וכו'; עיינו שם.)

18 ה והנה עם כל הנ"ל יובן גם כן מ"ש על פי שוש תשיש דעל ידי שמחה של מצוה ממשיכים שאפילו כשכנסת ישראל היא בבחי' עקרה רק שהאתעדל"ע [שהאתערותא דלעילא] נמשך מעצמו עכ"ז [עם כל זה] תהיה יולדת זכר כו' ע"ש.

5. כעת, לאור כל האמור, יובן גם מה שנכתב על הפסוק "שוש תשיש": באמצעות שמחת מצווה ממשיכים אור, כך שגם כאשר כנסת ישראל היא בבחינת "עקרה", ורק ההתעוררות מלמעלה נמשכת מאליה, בכל זאת היא תלד זכר וכו'; עיינו שם.

19 ויובן בהקדים לבאר עוד ענין שייכות וקשר ההקדמה הראשונה שנתבאר למעלה מענין ב' בחי' אתערותא דלעילא להקדמה השניי מענין ההפרש שבין תורה למצות.

הדברים יוכנו לאחר שנבאר עוד את הקשר בין ההנחה הראשונה, שנתבארה לעיל כעניין שתי בחינות של אתערותא דלעילא, לבין ההנחה השנייה, העוסקת בהבדל שבין תורה למצוות.

והענין כמו שבתורה ומצות יש מעלה יתירה בתורה מבמצות ויש מעלה יתירה במצות מבתורה. כמ"כ [כמו כן] עד"ז ומעין זה הוא ג"כ בענין ב' בחינת אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] הנ"ל.

והעניין הוא: כשם שבתורה ובמצוות יש יתרון לתורה על המצוות, ויתרון למצוות על התורה, כך גם, בדרך זו ובדומה לכך, הוא בעניין שתי הבחינות של אתערותא דלעילא שהוזכרו לעיל.

היינו שעם היות אשר האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] הנמשך ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] הוא בחי' הארה פנימית מא"ס ב"ה ולמעלה מעלה מבחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] המאיר תמיד ממילא ומאצמו לצורך חיות העולמות שהוא רק גילוי הארה חיצונית.

כלומר, אף שאתערותא דלעילא הנמשכת על ידי אתערותא דלתתא היא הארה פנימית מאין סוף ברוך הוא, והיא נעלית לאין ערוך מאתערותא דלעילא המאירה תמיד מאליה ומעצמה לצורך חיות העולמות, שאינה אלא גילוי של הארה חיצונית,

אעפ"כ [אף על פי כן] שרש ומקור אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] זו הנמשך מעצמו הוא ממקום גבוה יותר. מאחר שהוא נמשך מעצמו

אף על פי כן, השורש והמקור של אתערותא דלעילא זו, הנמשכת מאליה, הוא ממקום נעלה יותר. שכן היא נמשכת מעצמה,

כמו שהיה מתחלת הבריאה שנמשך מבחי' כי חפץ חסד הוא הרי א"כ שרשה נמשך מבחי' העצמות ממש אשר אין אתערותא דלתתא מגעת שם כלל רק

כפי שהיה מתחילת הבריאה, כאשר נמשכה מבחינת "כי חפץ חסד הוא"; אם כן, שורשה נמשך מבחינת העצמות ממש, שאליה אתערותא דלתתא אינה מגיעה כלל, אלא רק

כי חפץ חסד הוא וע' בע"ח [בעץ חיים] שער מ"ן [מ"ן נוקבין] ומ"ד [ומ"ן דוכרין] דרוש ב' בפ"י כד סליק ברעותיה כו'.

"כי חפץ חסד הוא". ועיין בעץ חיים, שער מ"ן ומ"ד, דרוש ב', בפירוש "כד סליק ברעותיה" וכו'.

20 וזהו ענין שנאמר אחר המבול עוד כל ימי הארץ זרע וקציר כו' יום ולילה לא ישבתו.

וזהו פירוש הדברים שנאמרו לאחר המבול: "כל עוד הארץ קיימת, זמן הזריעה והקציר וכו', יום ולילה לא יפסקו".

דהיינו שבחי' זו דחיות העולמות לא תהי' [תהיה] נפסקת לעולם אף אם ח"ו [חס ושלום] לא אכשור דרי מטעם הנ"ל דשרשה נמשך מבחי' שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם כלל.

כלומר, בחינה זו של חיות העולמות לא תיפסק לעולם, גם אם, חלילה, הדורות לא יהיו ראויים, מהטעם שהוזכר לעיל: שורשה נמשך מבחינה שאתערותא דלתתא אינה מגיעה אליה כלל.

21 ועמ"ש בד"ה למנצח על השמינית וסד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא בענין פי' התירוץ שנוי [שנוכר]

במדרש על הקושיא איך הקב"ה מוריד גשמים ומצמיח דשאים בשבת כו'

וראה מה שנכתב במאמר המתחיל "למנצח על השמינית", ובסוף המאמר המתחיל "חייב אינש לבסומי בפוריא", בענין פירוש התירוץ המובא במדרש לשאלה כיצד הקדוש ברוך הוא מוריד גשמים ומצמיח עשבים בשבת וכו';

ע"ש דמהתירוץ מובן שמקור ושרש האור וחיות העולמות נמשך ממקום שלמעלה אפילו מבחינת שבת והשבת הוא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] הנמשך על ידי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] דכל ששת ימי המעשה.

ראה שם. מן התירוץ מובן שמקורם ושרשם של האור והחיות של העולמות נמשכים ממקום שלמעלה אפילו מבחינת שבת; והשבת היא אתערותא דלעילא הנמשכת באמצעות אתערותא דלתתא של כל ששת ימי המעשה.

א"כ מבואר מזה דשרש אור וחיות העולמות הוא מבחי' שלמעלה מאתעדל"ע [מתערוותא דלעילא] זו שעל ידי אתעדל"ת [אתערוותא דלתתא] דהיינו מבחי' שאין שייך שם כלל מעלה ומטה כו'.

אם כן, מובן מכך ששורש האור והחיות של העולמות הוא מבחינה שלמעלה מאתערוותא דלעילא זו, הבאה באמצעות אתערוותא דלתתא; כלומר, מבחינה שבה אין שייכות כלל למעלה ולמטה וכו'.

ועיין מ"ש במ"א בביאור מאמר הזהר פ' וירא (דק"יב ע"א) ע"פ וגם אמנה אחותי בת אבי כו' וראה מה שנכתב במקום אחר בביאור מאמר הזהר בפרשת וירא (דף ק"יב ע"א), על הפסוק "וגם אמנה אחותי בת אבי" וכו'.

איך דרך כלל שרש היחוד תמידי נקרא זיווג דא"א [דאבא ואימא] והיחוד דלהוליד נשמות חדשות נקרא ע"ש זיווג זוי"נ [זעיר אנפין ונוקבא] כו' והוא הנמשך ע"י אתעדל"ת [אתערוותא דלתתא] דייקא. כיצד, בדרך כלל, שורש הזיווג התמידי נקרא זיווג אבא ואמא (חכמה ובינה), ואילו הזיווג שמוליד נשמות חדשות נקרא זיווג ז"א ונוקבא (המדות ומלכות) וכו'; והוא נמשך דווקא באמצעות אתערוותא דלתתא.

22 וכן נתבאר עוד במ"א בביאור ע"פ והיה לכם לציצית בפ"י קדושתו למעלה מקדושתכם היינו שיש

אתעדל"ע [אתערוותא דלעילא] שע"י אתעדל"ת [אתערוותא דלתתא]

כך גם מוסבר במקום אחר, בביאור על הפסוק "והיה לכם לציצית", בפירוש דברי חז"ל "קדושתו למעלה מקדושתכם": יש אתערוותא דלעילא שבאה בעקבות אתערוותא דלתתא,

וזהו פ"י קודשתכחם ויש אתעדל"ע [אתערוותא דלעילא] קודם אתעדל"ת [אתערוותא דלתתא] להעלות ממטה למעלה ואתעדל"ע [ואתערוותא דלעילא] זו גדלה מעלתה מאד מאותה שע"י אתעדל"ת [אתערוותא דלתתא] שאין אתעדל"ת [אתערוותא דלתתא] יכולה להגיע אליה

וזהו פירוש "קדושתכחם". ויש אתערוותא דלעילא שקודמת לאתערוותא דלתתא, כדי להעלות מלמטה למעלה; ומעלתה של אתערוותא דלעילא זו גדולה הרבה יותר מזו שבאה בעקבות אתערוותא דלתתא, שכן אתערוותא דלתתא אינה יכולה להגיע אליה.

וכמאמר הבעש"ט [הבעל שם טוב] נ"ע [נשמתו עדן] על הבת קול שמכרזת שהם הרהורי תשובה והם באים מלמעלה שאין אדם עושה מאומה מצד עצמו והיינו כי חפץ חסד הוא.

וכמאמר הבעל שם טוב, נשמתו עדן, על הבת קול המכרזת: אלו הרהורי תשובה, והם באים מלמעלה, שכן האדם אינו עושה דבר כלל מצד עצמו; והיינו כי חפץ חסד הוא.

23 וזהו ענין קדושתו למעלה מקדושתכם. ועמ"ש ג"כ במ"א בד"ה לסוסתי בפ"י ואתם תחרישון כו' לא תתערון מידי כו'

וזהו פירוש "קדושתו למעלה מקדושתכם". ראו גם מה שנכתב במקום אחר, במאמר המתחיל "לסוסתי", על פירוש "ואתם תחרישון" וכו', "לא תעוררו דבר" וכו';

ע"ש והנה מכ"ז [מכל זה] מבואר שהאתעדל"ע [שאתערותא דלעילא] הנמשך מעצמו לעורר אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] גדלה מעלתה מאותה אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא].

ראו שם. והנה, מכל האמור מתבאר שאתערותא דלעילא שנמשכת מאליה כדי לעורר אתערותא דלתתא, מעלתה גדולה מזו של אתערותא דלעילא שבאה בעקבות אתערותא דלתתא.

24 ובאמת בכמה מקומות מבואר בהיפך שהאתעדל"ע [שהאתערותא דלעילא] שנמשך ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] גבוה יותר וזהו ענין אשה מזרעת תחלה יולדת זכר כו' ועמ"ש במ"א בביאור ע"פ אלה מסעי.

ובאמת, בכמה מקומות מוסבר ההפך: שאתערותא דלעילא הנמשכת על ידי אתערותא דלתתא היא נעלית יותר. זהו ענין "אשה מזרעת תחילה — יולדת זכר" וכו'. ועיינו במה שנכתב במקום אחר בביאור על הפסוק "אלה מסעי":

שהאתעדל"ע [שהאתערותא דלעילא] שלפני אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] הוא רק בחינת הארה חיצונית וע"ד וימינו תחבנני אבל אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שאחר האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] הוא המשכה בחי' פנימית להיות מזה הולדה כו'.

שאתערותא דלעילא שלפני אתערותא דלתתא היא רק בחינת הארה חיצונית, על דרך "וימינו תחבנני"; ואילו אתערותא דלעילא שלאחר אתערותא דלתתא היא המשכה של בחינת פנימיות, שממנה יכולה להיות הולדה כו'.

אך הענין דשניהם אמת דשרש ומקור אתעדל"ע זו שנמשך מעצמו נמשך מבחי' כי חפץ חסד הוא דהיינו ממקום שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם כלל

אך הענין הוא ששניהם אמת: השורש והמקור של אתערותא דלעילא זו, הנמשכת מעצמה, הוא מבחינת "כי חפץ חסד הוא", כלומר ממקום שאתערותא דלתתא אינה מגיעה אליו כלל;

אך מ"מ ההמשכה הוא רק בחי' חיצונית לבד אלא שהיא חיצונית מבחינה עליונה ביותר וכמבואר שם בד"ה למנצח על השמינית ג"כ בענין שרש חיות העולמות שהוא מבחינת א"ק [אדם קדמון] כו'.

אך בכל זאת, ההמשכה היא רק בחינת חיצונית, אלא שזו חיצונית של בחינה נעלית ביותר. וכפי שמוסבר שם גם במאמר הפותח במילים "למנצח על השמינית", בענין שורש חיות העולמות, שהוא מבחינת אדם קדמון וכו'.

אבל מ"מ הוא בחינת חיצוניות א"ק [אדם קדמון] וכמשל העור כו' וגם שמאיר רק בבחי' מקיף שמקיף את כולם בהשוואה א' כו' ע"ש משא"כ האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] שנמשך ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] זהו גילוי בחינת פנימיות ממש ולא חיצוניות לכד

אבל בכל זאת, זו בחינת החיצוניות של אדם קדמון, על דרך משל העור וכו'; וגם היא מאירה רק בבחינת מקיף, המקיפה את כולם בשווה וכו', עיינו שם. לעומת זאת, אתערותא דלעילא הנמשכת על ידי אתערותא דלתתא היא גילוי של בחינת פנימיות ממש, ולא רק של חיצוניות.

ולכן עם היות שהגילוי הוא רק מבחינה שאתעדל"ת [שאתערותא דלתתא] מגיע שם מ"מ להיותו גילוי בחי' הפנימית יש בזה מעלה יתירה יותר מאתעדל"ע [מאתערותא דלעילא] שמעצמו וכמאמר אשה מזרעת תחלה יולדת זכר כו' וכנ"ל.

ולכן, אף שהגילוי הוא רק מבחינה שאתערותא דלתתא מגיעה אליה, בכל זאת, מכיוון שהוא גילוי של בחינת הפנימיות, יש בו מעלה יתרה על פני אתערותא דלעילא הבאה מעצמה, וכמאמר "אשה מזרעת תחילה — יולדת זכר" וכו', כנוכר לעיל.

נמצא שהחילוק בין ב' בחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] האלו הוא מעין ההפרש שבין מעלת המצות ומעלת התורה.

נמצא שההבדל בין שתי הבחינות של אתערותא דלעילא אלו דומה להבדל שבין מעלת המצוות למעלת התורה.

דאע"פ [דאף על פי] שהמשכיות שע"י מצות ותורה הרי שניהם הם ע"י מעשה התחתונים ולא כמו אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] הנמשך מעצמו ממש.

שהרי אף שהמשכיות שעל ידי המצוות והתורה באות שתיהן על ידי מעשה התחתונים, ולא כמו אתערותא דלעילא הנמשכת מעצמה ממש,

מ"מ נוכל להשכיל מזה דכמו שיש מעלה יתירה בתורה מבמצות אע"פ [אף על פי] שהמצות שרשן גבוהים מהתורה רק לפי שהתורה היא בבחי' פנימית היינו מו"ס [מוחא סתימאה] והמצות הן חיצוני' בחי' גלגלתא.

ובכל זאת אפשר להבין מכאן: כשם שיש יתרון לתורה על המצוות, אף ששורשן של המצוות גבוה משורש התורה, אלא שהתורה היא בבחינת פנימיות, כלומר מוחא סתימאה, ואילו המצוות הן בבחינת חיצוניות, גלגלתא,

25 וע"כ אמרו בירושלמי שאין כל מצותיה של תורה שוות נגד הלכה אחת מן התורה. וכך הוא ענין מעלת

האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] שנמשך ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא]

ולכן אמרו בתלמוד הירושלמי שכל מצוות התורה אינן שקולות כנגד הלכה אחת מן התורה. כך גם במעלתה של אתערותא דלעילא הנמשכת באמצעות אתערותא דלתתא:

שהיא בחינת פנימית לכך היא גבוהה יתירה מאתעדל"ע [מאתערותא דלעילא] הנמשך מעצמו שהוא בחי' חיצוניות וגם מאיר רק בבחינת מקיף וימינו תחבקני וכנ"ל.

מכיוון שהיא בחינת פנימיות, היא נעלית יותר מאתערותא דלעילא הנמשכת מאליה, שהיא בחינת חיצוניות, וגם מאירה רק בבחינת מקיף, [כמו שנאמר] "ויד ימינו חובקת אותי", כנזכר לעיל.

וכמו שיש מעלה יתירה במצות מבתורה לפי שעם היותן מבחינת חיצוניות הרי החיצוניות הוא מבחי' עליונה ביותר כו' כנ"ל באריכות.

וכשם שיש יתרון למצוות על התורה, משום שאף שהן מבחינת חיצוניות, החיצוניות הזאת היא מבחינה נעלית ביותר וכו', כנזכר לעיל בהרחבה,

כך יש מעלה יתירה באתעדל"ע [באתערותא דלעילא] הנמשך מעצמו לעורר אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] עם היותה בחי' חיצונית אכן שרשה מבחי' היותר עליונה שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם כלל.

כך יש יתרון לאתערותא דלעילא הנמשכת מאליה ומעוררת אתערותא דלתתא: אף שהיא בחינת חיצוניות, שורשה מבחינה נעלית ביותר, שאליה אתערותא דלתתא אינה מגיעה כלל.

26 והנה יש עוד בחי' ג' בענין אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] והוא ג"כ האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] שלמעלה

מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] דהיינו שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם כלל. כענין קדושתו למעלה מקדושתכם וכנ"ל.

והנה יש בחינה שלישית בעניינה של אתערותא דלעילא. גם היא אתערותא דלעילא שלמעלה מאתערותא דלתתא, כלומר, שאתערותא דלתתא אינה מגיעה לשם כלל, כענין "קדושתו למעלה מקדושתכם", וכפי שהוזכר לעיל.

אלא שאעפ"כ [שאף על פי כן] אינה שורה ומתגלה אלא כשיש שלימות במעשה התחתונים שכבר נשפע עליהם אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שלפי ערך אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] אזי שורה ומתגלה ג"כ האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] שלמעלה מעלה מערך האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] כלל.

אף על פי כן, היא שורה ומתגלה רק כאשר מעשי התחתונים שלמים, וכבר הושפעה עליהם אתערותא דלעילא שהיא לפי ערכה של אתערותא דלתתא; אז שורה ומתגלה גם אתערותא דלעילא שלמעלה לחלוטין מערכה של אתערותא דלתתא.

27 וכמ"ש במ"א ע"פ אני ישנה כו' פתחי לי כו' שזהו ענין פתחי לי כחודה של מחט ואני אפתח לך כפתחו של אולם כו'

כפי שנכתב במקום אחר על הפסוק "אני ישנה וכו', פתחי לי וכו'": זהו עניינם של הדברים "פתחי לי פתח כחודו של מחט, ואני אפתח לך כפתחו של אולם" וכו';

ע"ש וכמ"כ [וכמו כן] גבי שבת ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה והיינו שיש עוד בחי' בשבת שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא]

ראו שם. כך גם בנוגע לשבת: חז"ל אמרו "מתנה טובה יש לי בבית גנזי, ושבת שמה". כלומר, יש בשבת בחינה נוספת, שלמעלה מאתערותא דלתתא,

וזהו בחינה שנקרא שבת שבתון והוא מתנה דייקא שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] וכמ"ש במ"א אלא שאעפ"כ [שאף על פי כן] הרי ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] מי שטרח בע"ש [בערב שבת] יאכל בשבת שאין נמשך מתנה זו

וזהו הבחינה הנקראת "שבת שבתון", והיא מתנה דווקא, שלמעלה מאתערותא דלתתא, כפי שנכתב במקום אחר. ואף על פי כן, הרי חז"ל אמרו "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת", שכן מתנה זו נמשכת

אלא לאחר האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] הנמשך תחלה בשבת ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בכל ימי החול שע"ז נאמר לעשות את השבת כו' ועיין מ"ש כיוצא בזה במ"א סד"ה

רק לאחר האתערותא דלעילא הנמשכת תחילה בשבת באמצעות האתערותא דלתתא של כל ימי החול; ועל כך נאמר "לעשות את השבת" וכו'. ועיינו במה שנכתב בדומה לכך במקום אחר, בסוף המאמר המתחיל

כי כאשר השמים החדשים כוי והיינו שבחינת גילוי זה הוא אשר אני עושה למעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] ואעפ"כ [ואף על פי כן] אינו נמשך ומתגלה אלא לאחר שלימות גילוי האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] שע"פ האתעדל"ת [האתערותא דלתתא].

"כי כאשר השמים החדשים וכו'. כלומר, בחינת גילוי זו היא "אשר אני עושה", למעלה מאתערותא דלתתא; ואף על פי כן, היא נמשכת ומתגלה רק לאחר שהושלמה התגלות האתערותא דלעילא שעל פי האתערותא דלתתא.

28 וכמ"כ [וכמו כן] הוא ענין הנז' [הנזכר] במילה בשמיני שהוא כדי שיעבור עליו שבת א' כמ"ש במ"א. והענין כך גם בעניין שנזכר בקשר לברית מילה ביום השמיני: כדי שתעבור עליו שבת אחת, כפי שנכתב במקום אחר. והענין הוא

כי בחינת גילוי אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] זו הוא גילוי פנימית ממש מבחי' שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגיע שם ולא בבחינת חיצוני' לבד כמו האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] שלפני אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] שעם היותה ג"כ מבחינת

שרמת הגילוי של אתערותא דלעילא זו היא גילוי פנימיות ממש, מבחינה שהאתערותא דלתתא אינה מגיעה אליה, ולא גילוי של חיצוניות בלבד, כמו האתערותא דלעילא שקודמת לאתערותא דלתתא, שאף שהיא גם מבחינת

כי חפץ חסד הוא אכן מ"מ הגילוי רק בבחינת חיצוניות ובבחינת מקיף לבד ולכן נמשך גם קודם אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ואתעדל"ע [ואתערותא דלעילא] שעל ידה.

"כי חפץ חסד הוא", בכל זאת הגילוי הוא רק בבחינת חיצוניות ובבחינת מקיף בלבד; לכן הוא נמשך גם לפני האתערותא דלתתא והאתערותא דלעילא שנמשכת על ידה.

אבל שיומשך גילוי פנימית בחינה זו ממש בגילוי ממש בבחינת פנימית הוא דוקא אחר שתחלה יש אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] עד היכן

אבל גילוי הפנימיות של בחינה זו עצמה, שיימשך בגילוי ממש ובאופן פנימי, אפשרי דווקא לאחר שתחילה תהיה אתערותא דלתתא, עד המקום

שהיא מגעת ושנמשך האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] שעל ידה אז נמשך ג"כ בבחי' פנימי ממקום שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם כלל.

שאליו היא מגיעה, והאתערותא דלעילא שנמשכת על ידה כבר נמשכה; אז נמשך גם באופן פנימי, ממקום שהאתערותא דלתתא אינה מגיעה אליו כלל.

וכך נתי' [נתבאר] עוד במ"א על המאמר פי חיי שרה (דקל"ג ע"א) בענין הטעם דתפלת ערבית שתיקן יעקב
בחיר שבאבות הוא רשות דתוכן

וכך מוסבר עוד במקום אחר על המאמר בפרשת חיי שרה (דף קל"ג ע"א), בענין הטעם לכך שתפילת ערבית,
שתיקן יעקב, בחיר האבות, היא רשות. תוכן

התירוץ לפי שבחינת יעקב מבריא מן הקצה אל הקצה מבחי' שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם
לפיכך היא רשות אלא שאעפ"כ [שאף על פי כן] אין נמשך בחינה זו

התשובה היא שמדרגת יעקב "מבריא מן הקצה אל הקצה", ממדרגה שאתערותא דלתתא אינה מגיעה אליה; לכן
תפילתו היא רשות. ואף על פי כן, מדרגה זו נמשכת

אלא לאחר שיש אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] עד היכן שהיא מגעת דהיינו תפלת שחרית ומנחה שתיקנו
אברהם ויצחק כו' ועמ"ש ע"פ יחיינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו.

רק לאחר שהייתה אתערותא דלתתא עד גבול השגתה, כלומר תפילות שחרית ומנחה שתיקנו אברהם ויצחק וכו'.
וראו גם מה שנכתב על [הפסוק] "יחיינו מיומם, ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו".

29 והנה כמו כן יובן ג"כ בענין אור הנמשך ע"י המצות והתורה אשר התורה היא בחינה פנימית

קצת יובן באותו אופן גם בנוגע לאור הנמשך באמצעות המצוות והתורה: התורה היא הבחינה הפנימית, פנימיות,

אך היינו פנימית החכמה שבכתר ונקרא מו"ס [מוחא סתימאה] והמצות הם מבחינת כתר שבכתר אך
מבחינת חיצוניות היינו גלגלתא דחפ"א על מוחא.

אך הכוונה היא לפנימיות החכמה שבכתר, הנקראת מוחא סתימאה; והמצוות הן מבחינת כתר שבכתר, אך מן
הבחינה החיצונית שלו, כלומר גלגלתא דחופה על המוח.

אכן יש עוד בחינה ג' הגבוהה משני הבחינות והוא אותו הפנימית של כתר שבכתר אשר הגלגלתא הוא
בחינת החיצונית שלו ואפשר שזהו ענין בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו זו מ"ת [מתן תורה]

וכמשי"ת [וכמו שיתבאר]

אכן, יש בחינה שלישית, גבוהה משתי הבחינות, והיא הפנימיות של כתר שבכתר עצמו, שגלגלתא היא הבחינה
החיצונית שלו. וייתכן שזהו ענין "בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו", שהוא מתן תורה, כפי שיתבאר;

שהרי בע"ח [בעץ חיים] שכ"ב ס פ"ו כ' [כתב] שהוא אור רוחני מקיף עליו כו' וה"ז [והרי זה] ממש כמו בחי' בעטרה שהיא מקפת על הגלגלת כו':

שהרי בעץ חיים, שער 22, סוף פרק 6, כתב שזהו אור רוחני המקיף אותו וכו'; והרי זה ממש כמו בחינת "עטרה", המקיפה את הגולגולת וכו'.

30 ו ומעתה יובן ענין שמחה של מצוה. כי הנה השמחה הוא גילוי ההעלם וכמשל המלך שדרכו שיושב בחדרי חדרים כי כל כבודו פנימה

6. כעת יובן עניינה של שמחת מצווה. השמחה היא גילוי של הנסתר, בדומה למלך שדרכו לשבת בחדרים הפנימיים ביותר, שכן "כל כבודו פנימה",

אך בזמן שמחתו מתראה ומתגלה לעין כל והנה המצות שרשן מאד נעלה מבחי' כתר שלמעלה מהחכמה.

אך בזמן שמחתו הוא מופיע ומתגלה לעיני כול. והנה, שורשן של המצוות נעלה מאוד, בבחינת כתר, שלמעלה מחכמה.

אך עצמיות הכתר אינו מתגלה כלל רק בחי' החיצוניות היינו בחי' גלגלתא שהוא בחי' רצון העליון. אך עצמותו של כתר אינה מתגלה כלל; מתגלה רק הבחינה החיצונית שלו, כלומר בחינת גולגלתא, שהיא בחינת הרצון העליון.

אך ע"י השמחה בקיום המצוה שהשמחה מעורר גילוי הפנימית לכן ע"י ממשיך גילוי בחי' פנימית הכתר.

אך באמצעות השמחה בקיום המצווה, מאחר שהשמחה מעוררת את גילוי הפנימיות, ממשיכים על ידה גילוי של פנימיות הכתר.

31 וזהו בעטרה שעטרה לו אמו דוקא אם הבנים שמחה וישמחו בך ישראל כו' שע"י השמחה של מצוה מעורר התענוג עליון שהוא בחי' העטרה והכתר כו'. ועמ"ש לקמן בד"ה שוש אשיש ובד"ה ה' לי בעוזרי.

וזהו [פירוש] "בעטרה שעטרה לו אמו" — דווקא אמו, "אם הבנים שמחה", ו"וישמחו בך ישראל" וכו'; שכן באמצעות שמחה של מצווה מעוררים את התענוג העליון, שהוא בחינת העטרה והכתר וכו'. ראו גם את הכתוב להלן, במאמר המתחיל "שוש אשיש" ובמאמר המתחיל "ה' לי בעוזרי".

והנה מבואר למעלה שבחיי זו הוא ענין בחינה הג' שבאתעדל"ע [שבאתערותא דלעילא] הגבוה משני בחי' ראשונות. ולכן בגילוי בחי' זו נמשך שגם כשאיש מזריע תחלה תהיה יולדת זכר כו'.

והנה, כפי שהתבאר לעיל, בחינה זו היא הבחינה השלישית של אתערותא דלעילא, הגבוהה משתי הבחינות הראשונות. לכן, כאשר בחינה זו מתגלה, נמשך שגם כאשר האיש זורע תחילה, היא יולדת זכר וכו'.

כי זה דאיש מזריע תחלה יולדת נקבה זהו כשנמשך הגילוי מבחי' חיצונית שאז ענין אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] המעורר אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] הוא שיהיה יולדת נקבה אהבה זוטא כו'.

שהרי "האיש זורע תחילה והיא יולדת נקבה" — זהו כאשר הגילוי נמשך מבחינת החיצונית; אזי פעולת האתערותא דלעילא, המעוררת את האתערותא דלתתא, היא שתיוולד בחינת נקבה, אהבה קטנה וכו'.

משא"כ על ידי שמחה של מצוה שנמשך הגילוי מאתעדל"ע [מאתערותא דלעילא] שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] מבחינת הפנימית ממש הרי היא גבוהה גם מאתעדל"ע [מאתערותא דלעילא] שע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ולכן יולדת זכר כו' וזהו שוש תשיש כו' בקבוץ בניה דוקא כו'.

אבל על ידי שמחה של מצוה, כשהגילוי נמשך מאתערותא דלעילא שלמעלה מאתערותא דלתתא, מבחינת הפנימיות ממש, הרי היא גבוהה אפילו מאתערותא דלעילא שבאה על ידי אתערותא דלתתא; לכן היא יולדת זכר וכו'. וזהו "שוש תשיש" וכו', "בקיבוץ בניה" דווקא וכו'.

(ועיין מ"שבביאור ע"פ כה תברכו את בניי [בני ישראל] מענין ג' ברכות דברכת כהנים יברכך יאר ישא ועמ"ש בענין כשמחך יצירך בג"ע [בגן עדן] מקדם.

(ועיינו במה שנכתב בביאור על הפסוק "כה תברכו את בני ישראל", בענין שלוש הברכות של ברכת כוהנים: "יברכך", "יאר", "ישא"; וכן במה שנכתב בענין "כשמחך יצירך בגן עדן מקדם").

ועמ"ש סד"ה בשלח פרעה שהשמחה אמיתית ודביקות בה' אחד הוא בבחי' הכנעה וביטול וע"י קבלת עול מלכות שמים בעסק התורה ומצות כו' ע"ש).

וכן עיינו במה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "בשלח פרעה", שהשמחה האמיתית והדבקות בה' אחד הן על ידי הכנעה וביטול, ועל ידי קבלת עול מלכות שמים בלימוד התורה ובקיום המצוות וכו'; עיינו שם).

והנה עפ"י [על פי זה] יובן ג"כ מ"ש בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו זו מ"ת [מתן תורה] כי הנה ענין פסח וספח"ע [וספירת העומר] ושבועות זהו קרוב לענין ג' בחי' הנז' [הנזכר] שבאתעדל"ע [שבאתערותא דלעילא].

והנה, על פי זה יובן גם הכתוב "בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו", שהוא מתן תורה. שכן עניינם של פסח, ספירת העומר ושבועות קרוב לשלוש הבחינות האמורות של אתערותא דלעילא.

כי בפסח הי' [היה] בחי' דילוג וגילוי אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מעצמו. אך שאין הגילוי בבחי' פנימית כמו בשבועות אשר במ"ת [במתן תורה] דבר ה' פא"פ [פנים אל פנים].

שכן בפסח הייתה בחינת דילוג וגילוי של אתערותא דלעילא שבאה מעצמה, אלא שהגילוי לא היה בבחינת פנימיות, כפי שהיה בשבועות, כאשר במתן תורה "דיכר ה' פנים אל פנים".

33 ואחר יום א' דפסח מתחילים לספור ספה"ע [ספירת העומר] והוא המשכת אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] דזיכוך נה"ב [נפש הבהמית] שזהו ענין העומר שעורים מאכל בהמה כו'.

לאחר היום הראשון של פסח מתחילים לספור את ספירת העומר. בכך נמשכת אתערותא דלעילא באמצעות אתערותא דלתתא — זיכוך הנפש הבהמית; וזהו ענין העומר של שעורים, מאכל בהמה וכו'.

וזהו מ"ט יום ואח"כ ביום החמישים הוא גילוי שער הנ' שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] וזהו ביום השלישי להיות הבקר וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] ברבות בראשית פנ"ו שזהו ענין ביום השלישי יקימנו וע"כ אין בו ספירה והגילוי נמשך בבחי' פנימית ממש.

אלה הם ארבעים ותשעה ימים, ולאחריהם, ביום החמישים, מתגלה שער החמישים, שלמעלה מאתערותא דלתתא. וזהו "ביום השלישי להיות הבוקר"; וחכמינו ז"ל אמרו בבראשית רבה, פרק נ"ו, שזהו ענין "ביום השלישי יקימנו". לכן אין סופרים את היום הזה, והגילוי נמשך בבחינת פנימיות ממש.

משא"כ בפסח כו' שלא היה הגילוי בבחינת פנימית עדיין כמו בשבועות. וז"ש [וזהו שכתוב] בזהר פ' אמור (דצ"ו ע"ב) בענין שבועות שהוא יום אחד. קשורא דלעילא רישא וגלגתא ומוחי.

מה שאין כן בפסח, שבו הגילוי עדיין לא היה בבחינת פנימיות כפי שהיה בשבועות. וזהו הכתוב בזהר, פרשת אמור (דף צ"ו ע"ב), על שבועות, שהוא יום אחד: "קשר שלמעלה: הראש, הגולגולת והמוחין".

וע"ש במק"מ [במקדש מלך] ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] רישא הוא עיקר הכתר והוא המקיף העליון שהגלגלתא הוא סיום חצניותו ומוחא הוא ח כמה כו' והיינו שבשבועות מתקשרים כל הג' בחינות הנ"ל יחד ומאירים למטה.

ועיין שם במקדש מלך וברמ"ז: "ראש" הוא עיקר הכתר, והוא המקיף העליון, שהגולגולת היא סיום החיצוניות שלו; ו"מוח" הוא חכמה וכו'. כלומר, בשבועות נקשרות יחד כל שלוש הבחינות שהוזכרו לעיל, והן מאירות למטה.

34 ובמ"א נתי' [נתבאר] ענין ג' בחינות אלו שבתומ"צ [שבתורה ומצות] בע"א [באופן אחר] קצת היינו שאותו בחי'

פנימית הכתר שגולגלתא הוא חיצוניותו זהו מו"ס [מוחא סתימאה] כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שכ"ב ספ"ה

במקום אחר מוסבר עניינן של שלוש הבחינות הללו שבתורה ובמצוות באופן מעט שונה: הפנימיות של כתר, שגולגלתא היא החיצוניות שלו, היא מוחא סתימאה, כפי שכתוב בעץ חיים, שער 22, סוף פרק 5.

וזהו ב' בחי' והבחי' הג' מלמעלה למטה היא חכמה דאצילות דאורייתא מחכמה נפקת מחכמה דאצילות והמצות הן מבחי' גלגלתא שמתפשטת גם למטה ומלכשת גם לבחינת חכמה דאצילות כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שם.

אלו שתי בחינות. הבחינה השלישית, מלמעלה למטה, היא חכמה דאצילות, שכן "התורה יוצאת מחכמה" — מחכמה דאצילות; והמצוות הן מבחינת גלגלתא, המתפשטת גם למטה ומלבישה גם את בחינת חכמה דאצילות, כפי שכתוב שם בעץ חיים.

35 ולכן יש מעלה בתורה שהיא בחי' פנימית כי חכמה מוחא משא"כ המצות מבחינת גלגלתא שהיא חיצונית כמו עצם הגלגלת החופף על המוחין.

לכן יש מעלה בתורה, שהיא בחינת פנימיות, שכן חכמה היא המוח; ואילו המצוות הן מבחינת גולגלתא, שהיא חיצונית, כמו עצם הגולגולת המכסה על המוחין.

ויש מעלה במצות שמבחינת גלגלתא שהם חיצוניות של בחינה היותר עליונה הוא בחינת ח"ס [חכמה סתימאה] דעתיקא כו' שהיא בחינת פנימית הכתר ממש.

ויש מעלה במצוות: בהיותן מבחינת גולגולתא, הן החיצוניות של הבחינה הנעלית ביותר, היינו חכמה סתימאה דעתיקא וכו', שהיא הפנימיות ממש של כתר.

ועד"ז יש לומר ג"כ פ"י רישא וגלגלתא ומוחי. רישא היינו פנימית הכתר מו"ס [מוחא סתימאה] וגלגלתא היינו סיום חיצוניותו ומוחי הוא חב"ד [חכמה בינה ודעת] דאצילות.

ועל דרך זו אפשר לפרש גם את משמעות "רישא וגלגלתא ומוחי": "רישא" היא הפנימיות של כתר, מו"ס; "גלגלתא" היא הקצה של החיצוניות שלו; ו"מוחי" הם חב"ד דאצילות.

ועמ"ש מענין זה בביאור ע"פ אני כו' אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים כו'. וע' עוד מענין בעטרה שעטרה לו אמו בזהר פ' נח (דף ע"ד א')

ועיין כמה שנכתב בעניין זה בביאור על [הפסוק] "אני וכו' אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים" וכו'. ועיין עוד בעניין "בעטרה שעטרה לו אמו" בזהר, פרשת נח (דף ע"ד ע"א).

ובפי בשלח (דני"ח א') ופי יתרו (פ"ד א') ובמשפטים (דף ק' ע"ב) ויקרא (ד"ד ב') ופי אחרי (דע"ז [דעבודה זרה] ב') ובפרשת בשלח (דף נ"ח ע"א), ובפרשת יתרו (דף פ"ד ע"א), ובפרשת משפטים (דף ק' ע"ב), ובפרשת ויקרא (דף ד' ע"ב), ובפרשת אחרי (דף ע"ז ע"ב).

והנה במשנה סוף תענית משמע דביום חתונתו זה מתן תורה היינו יוהכ"פ [יום הכפורים] שבו נתנו לוחות אחרונות

והנה, מן המשנה בסוף תענית משמע ש"ביום חתונתו" — זה מתן תורה — היינו יום הכיפורים, שבו ניתנו הלוחות האחרונות.

כדפרש"י [כדפירש רש"י / כדפירוש רש"י] שם ובודאי דביוהכ"פ [דביום הכפורים] שייך בחינת גילוי בעטרה שעטרה כו' שהוא ענין בחינה הג' הנ"ל שמלמטה למעלה וכמ"ש ע"פ ביום השלישי יקימנו.

כפי שפירש רש"י שם. ובודאי שביום הכיפורים שייכת בחינת הגילוי של "העטרה שעטרה [אמן] [לו]" וכו', שהיא הבחינה השלישית שנזכרה לעיל, מלמטה למעלה; וכמו שכתוב בביאור על [הפסוק] "ביום השלישי יקימנו".

36 וזהו ג"כ שעטרה לו אמו כי כל העליות ביוהכ"פ [ביום הכפורים] ע"י בינה כו' וענין שאו ידיכם קדש וברכו כו' כמו שהאם מברכת את בנה עד"מ

וזהו גם [פירוש] "שעטרה לו אמו", שכן כל העליות ביום הכיפורים הן באמצעות בינה וכו'; וזהו ענין "שאו ידיכם קודש וברכו" וכו', כמו שאם מברכת את בנה, על דרך משל.

והיינו ענין לא זו מחבבה עד שקראה אמי כנזכר לעיל היינו כנודע שאו"א [שאבא ואימא] מלבישים לזרועות דא"א וכמ"ש מענין זה גבי תנופת שתי הלחם ע"ג [על גבי] שני הכבשים בפרשה אמור.

וזהו ענין "לא זו מחבבה עד שקראה אמי", כפי שהוזכר לעיל; כלומר, כידוע, אבא ואמא מלבישים את זרועות אריך אנפין, וכפי שנכתב על כך בענין תנופת שתי הלחם על גבי שני הכבשים בפרשת אמור.

37 וא"כ כשמשיכים ברכה והמשכה לז"א מאו"א [מאבא ואימא] הנה ברכה והמשכה זו הו ג"כ מזרועות דא"א המלוכשים בהם.

אם כן, כאשר ממשיכים ברכה והשפעה לז"א מאבא ואמא, ברכה והשפעה זו באה גם מזרועות אריך אנפין המלוכשות בהם.

וזהו ממש כמו הברכה שהיא על ידי הידים כמ"ש וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים כו' וזה דומה ממש לברכה הניתנת באמצעות הידיים, כפי שנאמר: "וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים" וגו'.

ועדי"ז פי' בספר עמק המלך שער י"א פ"ג [פרק ג'] ושער ט"ו פרק קמ"ח ענין שאו ידיכם קדש שהוא סוד אבא שבתוכו יד ימין דא"א וברכו את הוי' שהוא ז"א כו'

באופן דומה מפרש הספר עמק המלך, שער י"א, פרק ג', ושער ט"ו, פרק קמ"ח, את "שאו ידיכם קודש" כסוד אבא, שבתוכו יד ימין של אריך אנפין, ואת "וברכו את הוי'" — שהוא ז"א, וגו'.

ועיין מ"ש מענין המשכה זו שמחסד דא"א בז"א על ידי או"א [אבא ואימא] בד"ה הוי' יחתו מריביו. ועיינו במה שנכתב על השפעה זו, מחסד של אריך אנפין לז"א באמצעות אבא ואמא, במאמר המתחיל "הי יחתו מריביו".

38 וכדי להיות המשכה זו הוא ע"י שאו ידיכם שהוא ענין שמע ישראל ובשכמל"ו [וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד]. ועיין בע"ח [בעץ חיים] של"א פ"ז [פרק ז'] ע"פ וארבע הידות יהיה לכם והחמישית לפרעה

וכדי שתהיה המשכה זו, הדבר נעשה באמצעות "שאו ידיכם", שהוא עניינו של "שמע ישראל" ושל "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד". ועיינו בעץ חיים, שער ל"א, פרק ז', על הפסוק "וארבע הידות יהיה לכם והחמישית לפרעה":

כי ב' ידות דא"א תרוייהו שקילי כחדא ונקי' יד אחת מלבד דלית שמאלא בהאי עתיקא דהא עתיקא כולא ימינא כו'

שתי הידיים של אריך אנפין שוות זו לזו ונחשבות כאחת, ונקראות יד אחת בלבד, שהרי "לית שמאלא בהאי עתיקא, דהא עתיקא כולא ימינא" וכו';

ועי' נאמר והחמישית לפרעה שהיא אימא עילאה הנקרא פרעה דתמן אתגליין ואתפרעין כל נהורין כנזכר בזהר ויגש (דרי"י [דרכינו יצחק]) ועיין בזהר בשלח (דס"ג ע"ב)

ועל כך נאמר "והחמישית לפרעה": זו אימא עילאה, הנקראת פרעה, "ששם מתגלים ונפרעים כל האורות", כפי שמוזכר בזהר, ויגש (דף 210); ועיינו בזהר, בשלח (דף ס"ג ע"ב).

נמצא כי יד דא"א מתגלה באימא עילאה. וז"ש [וזהו שכתוב] בר"ח [בראשית חכמה] שער הענוה ספ"א [סוף פרק א'] דאימא נקרא אוצר מתנת חנם כו'.

נמצא שידו של אריך אנפין מתגלה באימא עילאה. ועל כך נאמר בראשית חכמה, שער הענוה, סוף פרק א', שאימא נקראת "אוצר מתנת חנם" וכו'.

ולכן ע"י שאו ידיכם שהוא בחינת כלות הנפש בק"ש [בקריאת שמע] שע"י משיכים מבחי' א"א וא"א

[ואבא ואימא] בז"א זהו ענין לא זו מחבבה עד שקראה אמי. ועמ"ש מזה בד"ה רני ושמחי וגו':

ולכן, באמצעות "שאו ידיכם", שהיא בחינת כלות הנפש בקבלת שמע, ועל ידה משיכים מבחינת אריך אנפין ואבא ואמא אל ז"א, מתבטא ענין "לא זו מחבבה עד שקראה אמי". ועיינו במה שנכתב על כך במאמר המתחיל "רני ושמחי" וכו'.

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר והתרגום לעברית של ימינו.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/19

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק